

dunărea de jos

Suflăți către Suflăci!

236
NOIEMBRIE
2021

consiliul județean Galați ● centrul cultural „dunărea de jos“

UNITED NATIONS

Educational, Scientific, Cultural Organization

2021

ANUL

INTERNAȚIONAL

**YUNUS
EMRE**

1 2 3 8 - 1 3 2 8

Muzeul Satului - gazdă a Proiectului ERASMUS

Muzeul Satului din Pădurea Gârboavele a fost gazda unei întâlniri în cadrul Proiectului Erasmus „Intercultural Bridges Extending to European Citizenship” inițiat de Colegiul de Industrie Alimentară „Elena Doamna” din Galați, în cadrul căruia 20 de profesori din mai multe țări europene au sosit în România pentru un schimb de experiență.

Invitații noștri au petrecut o zi în spațiul inedit al satului tradițional, s-au familiarizat cu arhitectura din zona județului Galați, au aflat despre obiceiurile din sudul Moldovei și au experimentat câteva dintre meșteșugurile de altădată: olăritul, cusutul iei și torsul.

De asemenea, dansatorii din cadrul Ansamblului Folcloric „Doina Covurluiului” al Centrului Cultural „Dunărea de Jos” au prezentat o suită de dansuri, iar artistul instrumentist Ștefan Negură a susținut un recital de cântece vechi interpretate la instrumente de suflat tradiționale: caval, ocarină, fluiet și cimpoi.

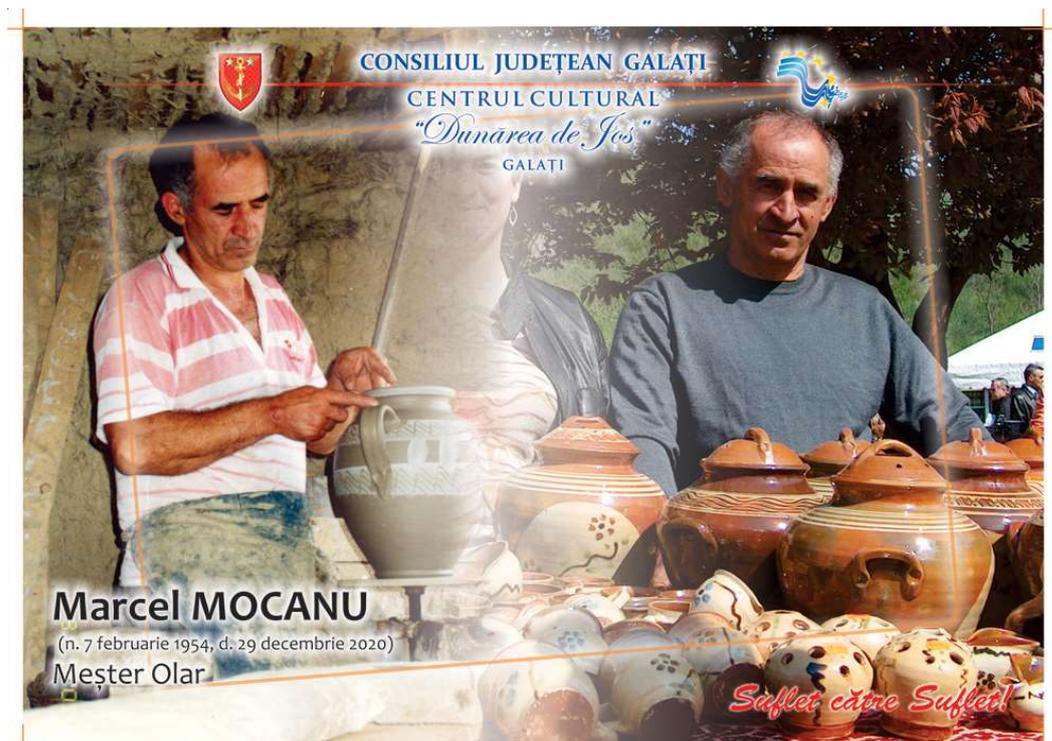

Tradiții și obiceiuri Proiect Carte Poștală

A apărut o nouă carte poștală editată de Centrul Cultural Dunărea de Jos.

Marcel Mocanu, meșter olar, colaborator al instituției noastre, apreciat nu numai la târgurile tradiționale din țară, ci și peste hotare. Un meșter al lutului, un adevărat profesionist care a încercat să ducă mai departe tradițiile și obiceiurile olăritului.

Marcel Mocanu

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ANSAMBLUL FOLCLORIC „DOINA COVURLUIULUI” la aniversarea a 20 de ani de activitate

Ansamblul Folcloric „Doina Covurluiului” a fost înființat în septembrie 2001 în cadrul Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați, instituție subordonată Consiliului Județean Galați. De la înființare și până în anul 2014, coordonator artistic al ansamblului a fost domnul Vasile Plăcintă, muzician, folclorist și epigramist. Din anul 2014 și până în prezent, șef al ansamblului este muzicianul Ion Chiciuc. Ion Horujenco este coregraful ansamblului, George Bîntu – dirijor. Ansamblul este format din orchestră, formație de dans și soliști vocali.

Obiectivul principal al acestui colectiv profesionist este valorificarea folclorului muzical - coregrafic și a obiceiurilor din zona Moldovei de Sud, dar și din alte zone folclorice ale țării: Bucovina, Dobrogea, Oltenia, Transilvania etc. Distingi coregrafi precum Theodor Vasilescu, Marin Barbu, Ștefan Coman, Grigore Băcanu, au colaborat cu ansamblul, contribuind la îmbogățirea repertoriului muzical-coregrafic al acestuia.

Ansamblul Folcloric „Doina Covurluiului” sustine spectacole cu ocazia sărbătorilor locale și naționale, participă la diferite evenimente culturale în județul Galați și în țară.

Un moment important în biografia Ansamblului Folcloric „Doina Covurluiului” este emisiunea concurs pentru interpreți de muzică populară „Rapsodia Românească” ediția 2005 -2006, emisiune din grila canalului de televiziune „Favorit”. În cadrul acestui concurs, orchestra ansamblului a asigurat acompaniamentul interpreților participanți.

Apogeul activității ansamblului este participarea, în anii 2008 și 2009, la două ediții consecutive ale Festivalului Național de Folclor „Ioan Macrea” Sibiu, evoluând alături

de ansambluri celebre precum „Cindrelul – Junii Sibiului”, „Maria Tănase” Craiova, „Transilvania” Baia Mare, „Mureșul” Târgu Mureș s.a. Înregistrările video ale ansamblului din cadrul acestui festival fac parte din arhiva TVR. Formația de dans a ansamblului a fost prezentă la câteva ediții a show-ului TVR „O dată în viață”.

Orchestra ansamblului a acompaniat, cu diferite ocazii, numeroși artiști consacrați, interpreți ai cântecului popular românesc: Sofia Vicoveanca, Laura Lavric, Mioara Velicu, Maria Ciobanu, Margareta Clipa, Constantin Enceanu, Elisabeta Turcu, Liviu Vasilică, Gheorghe Turda, Maria Butaciu, Dinu Iancu Sălăjanu, Veta Biriș, Ionuț Dolănescu s.a.

Ansamblul a participat la prestigioase festivaluri de folclor în țară și peste hotare precum: Festivalul Internațional al Țărilor Dunărene, Tulcea, România - 2003; Festivalul Internațional „Hora Mare”, Rezina, Republica Moldova - 2004; Festivalul Internațional de Folclor de la Izmir, Turcia - 2005; Festivalul Etniilor, Odesa, Ucraina - 2007; Festivalul Oieritului „Hederlez”, Comrat, Republica Moldova - 2008; Festivalul Național de Folclor „Ioan Macrea”, Sibiu - 2008, 2009, Festivitățile Sărbătoririi Anului Nou Kurd „Novruz”- Erbil, Irak – 2014 s.a. Recent, ansamblul a participat la Festivalul Național de Folclor „Constantin Arvinte” Iași, ediția a II-a, 22 – 23 septembrie 2021.

În fiecare an, începând cu anul 2006, Ansamblul Folcloric „Doina Covurluiului” este gazda Festivalului Internațional de Folclor care îi poartă numele. La cele 15 ediții au participat ansambluri și grupuri folclorice din diferite țări din Europa, Asia, Africa, America de Nord și America de Sud.

**ANSAMBLUL FOLCLORIC „DOINA COVURLUIULUI”
la aniversarea a 20 de ani de activitate**

2021 - Anul Yunus Emre

YUNUS EMRE- POET AL SUFLETELOR ȘI AL IUBIRII

Guliten Abdula NAZARE

Yunus Emre (1238-1328) cunoscut și ca Yunus Dervișul a fost un poet popular turc sufit care a influențat mult limba și cultura turcă.

Conferința Generală UNESCO a adăugat în unanimitate o rezoluție prin care declara în anul 1991 „Anul Yunus Emre - Anul Iubirii”. În același an, pe data 27.12, pe peretele clădirii centrale UNESCO din Paris a fost arborat un banner cu următorul catren, în limba turcă și engleză:

*Veniți dar să ne cunoaștem
În buna pace să trăim
Și să iubim, iubiți să fim
Căci lumea n-o s-o moștenim!*

Anul acesta, 2021, tot UNESCO a trecut pe lista celor celebrați și aniversați la nivel mondial, comemorarea a 700 de ani de la trecerea în eternitate a poetului Yunus Emre, alături de alți doi mari corifei al culturii turce din secolul al XIII-lea: Ahi Evran și Haci Bektaş Veli.

În prezenta lucrare mă voi opri asupra personalității lui Yunus Emre din punct de vedere filozofic, literar și atemporal.

Începând cu secolul 11, turcii ocupă o bună parte din ținutul Anatoliei, martoră a numeroaselor frământări sociale, politice și armate, dacă e să ne gândim la invaziile mongole și ale cruciaților, la revoltele conducătorilor locali și luptelor pentru supremație. În ciuda tuturor vicisitudinilor, Anatolia a continuat să rămână neclintită. În acest context, totuși, condițiile lingvistice și culturale ale turcilor oghuzi trecuți de la viața nomadă la cea sedentară erau șubreze.

Deși sunt puține informații despre literatura turcă din această perioadă, ele trebuie asociate cu personalitățile de frunte ale mișcării sufite care au supraviețuit până în prezent.

Dacă până în 1278, limba persană era limba oficială, ca și limba arabă, o limbă Coranică, prin edictul dat de Karamanoglu Mehmet Bey, la 13 mai același an se preciza: „Nici o altă limbă nu se va vorbi în Divan, tekkele și dergheah-uri decât limba turcă”. Aceasta este data de început a limbii turce literare timpurii, perioadă care cuprinde secolele al XIII-lea și al XV-lea. Este perioada sufismului turc, bazat pe principiile de bază ale Islamului, al atingerii lui Allah (*Dumnezeu Tatăl*), prin purificarea și înălțarea sufletului, prin puritate morală, prin trăirea religiei și atingerea perfecțiunii. În acest context se naște și se formează

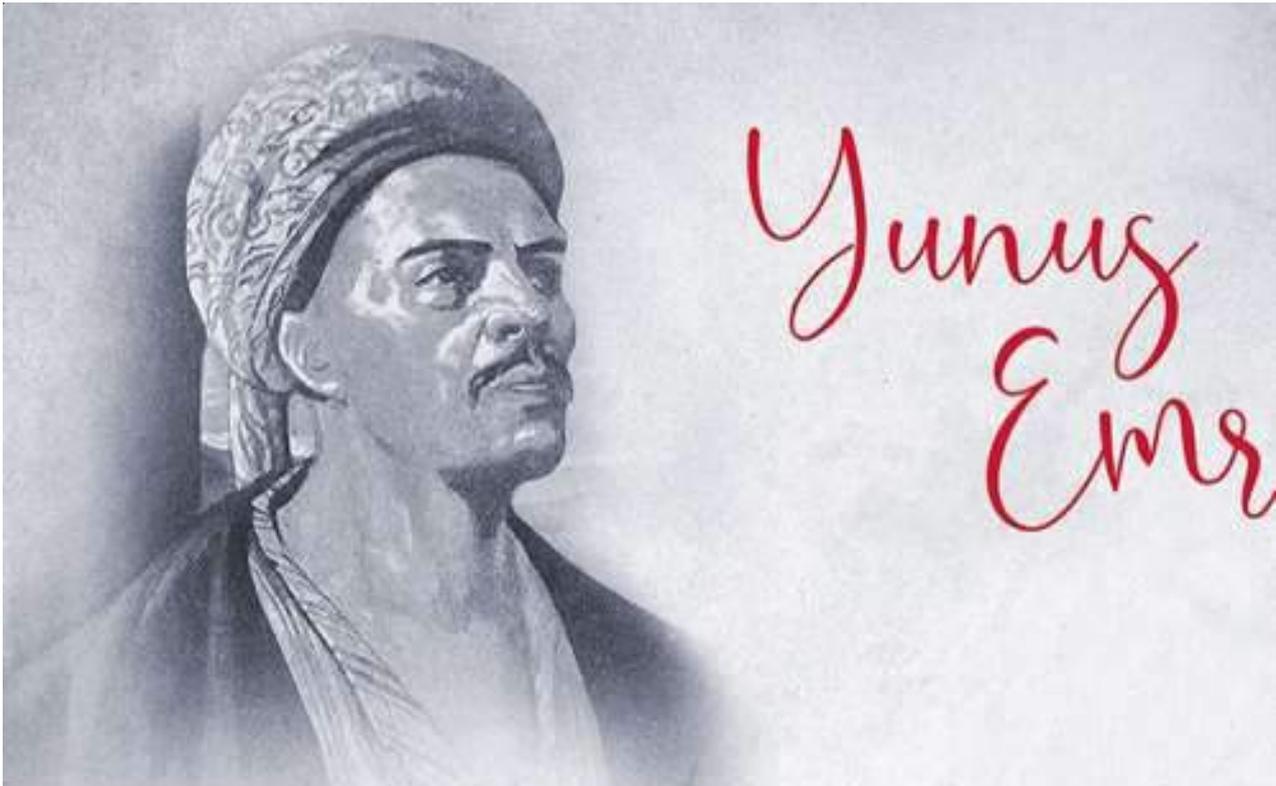
poetul nostru Yunus Emre. În afară de câteva note biografice apărute în lucrări din secolul al XVI-lea, viața lui Yunus Emre rămâne învăluită în legendă. Dacă a primit la naștere numele de *Yunus* sau nu, nu se știe. Singurul lucru cert este că Yunus Emre a fost educat la „școala lui Allah” cu șeicii sufiști, unde și-a îmbunătățit latura spirituală, avându-l ca mentor pe șeyhul Tapduk Emre.

Cea mai importantă caracteristică a creației sale literare este limba turcă. Limbajul său poetic a fost alimentat de cuvintele turcești folosite în dialectul oghuz, multe dintre ele prelucrate și introduse ulterior în operele multor poeți și scriitori turci. Când privim poemele sale din punct de vedere lingvistic, cuvintele folosite sunt moi și dulci și ajung cu ușurință la inima cititorului. Poate de aceea multe dintre cele transformate în imnuri religioase reușesc s-atingă și astăzi coarda sensibilă a sufletului.

Yunus Emre s-a ocupat de subiectul autoeducației conform moralei și credinței islamice în cea mai importantă lucrare „Risâletu'n Nushiyye”, un mesnevi, prin care invită cititorul la o călătorie interioară și spirituală. Inspirată din credința mistico-religioasă Islamică, din tradiții și obiceiuri transferate la individ, fie mental, fizic sau spiritual, se înalță și lasă sufletul să se deschidă lăsând să pătrundă iubirea. Prin această călătorie spirituală omul este ajutat să devină o ființă umană perfectă.

În cele 600 de versuri sunt prezentate în paralel: *spiritul și rațiunea, aroganța și umilința, furia și mânia, răbdarea și zgârcenia, invidia și blestemul și calomnia*, toate fiind explicate prin pilde și parabole. Pentru a ajunge la adevărata fericire, în lupta cu dușmanii sufletului, armata *râului*, Yunus Emre ne cheamă să folosim mintea. Doar cu sfaturile minții, ale conștiinței pot pătrunde concepte precum: smerenia, răbdarea, generozitatea, milostenia și onestitate. Ca reprezentant al sufismului islamic încearcă să ne arate calea adevărului, credința în unitatea lui Allah și calea de a scăpa de forțele oculte care încearcă să pună stăpânire pe toate simțurile omului, făcându-l să trăiască mereu în întuneric, incapabil să vadă raza de lumină a divinității.

A doua lucrare, DIVAN-I, principala operă a poetului Yunus Emre, este lucrarea care a influențat poporul turc de-a lungul secolelor, și l-a făcut să fie mereu viu, plin de smerenie și dragoste pentru Allah. Limba turcă, primitivă, până la el, sufocată de limba

persană, s-a transformat sub penelul lui Yunus Emre într-un râu exuberant, care a început să curgă ca un murmur dulce ajungând până în zilele noastre.

Unul dintre manuscrise, despre care se crede că este foarte vechi, este exemplarul înregistrat în Biblioteca Suleymaniye, secțiunea Fatih, numărul 3889 (= F). O altă copie veche se află la Staatsbibliothek Ms. din Marburg, Germania.

Cu cinci luni înainte de a fi anunțat prin UNESCO Anul YUNUS EMBRE - LIMBA TURCĂ, Conf. Univ. Dr. Himmet Biike de la Universitatea Budur Mehmet Akif Ersoy (MAKU), Facultatea de Științe și Literatură, în timp ce lucra la manuscrisele turcești de la Vatican, a întâlnit întâmplător un manuscris care avea ca dată anul 1038 Hijri, respectiv, 1629 d.Hr. „Manuscrisul conține 400 de pagini și 200 de poezii aparținând lui Yunus Emre. „Poeziile sunt compatibile cu limba turcă din perioada anatoliană veche, dar conțin și elemente arhaice. Când le vom evalua din punct de vedere al vocabularului, este foarte probabil să fie un manuscris, o copie derivată din cele mai vechi exemplarele disponibile”, a spus respectivul Conf. Universitar.

Ca să poți înțelege poezia, filozofia și mesajul operei sale, trebuie să încerci o abordare din trei unghiuri diferite: **abordare ideologică**, pentru a observa viziunea poetului asupra lumii din perioada vieții sale, care nu diferă aproape deloc de cea de astăzi; **abordare literară**, din punct de vedere estetic

și lingvistic, și nu în ultimul rând, **o abordarea populistă**, care urmărește satisfacerea nevoilor unui public larg.

El a fost singurul poet al timpului său care și-a întors fața spre popor, compunându-și poeziile în limba lor vorbită. El a explicat tuturor cele mai complexe și mai profunde adevăruri în propria lor limbă, făcându-i să-i înțeleagă mai ușor mesajul.

Yunus Emre privește universul cu inima și nu poate să-și ascundă admirația față de această minune și secretele ascunse în frumusețea lui. Privește cu admirație această trinitate : natură-om-Allah.

*„Lumea este hrana mea
 Fă din poporul meu poporul Tău
 Judecata mea merge de fiecare dată
 În acord cu ea...
 Aș muri dacă nu ar exista
 Trăiesc pentru că există El,,
Yunus Emre*

Conform viziunii sufite privind creația, sufiștii turci afirmă că Allah a creat lumea și omul ca o oglindă în care să se reflecte cu propria imagine și frumusețe perfectă.

Yunus Emre spunea: „*Dacă nu te cunoști pe tine însuși, ești mai rău decât o fiară. Omul ar trebui să studieze cât mai mult, ca să dobândească cunoștințe pentru a se cunoaște pe sine*”.

„De vrei să fii cunoscător, întâi cunoaște-te pe tine,
Căci rostul tău de-nvățător,
Din sinea ta provine.”

Yunus Emre

„Este plin de sentimente umane față de cei
aflați în situații dificile, față de cei defavorizați.

Caută să fii răbdător
Și umil la-nfațișare,
Să nu treci nepăsător
Când vedea-vei întristare

Nu-i place bârfa.

Pe nimeni gol să nu socoți,
Nu-i nimeni gol în sinea lui,
De numai vicii vezi în toți
Tu nu-i vei place Domnului

Urăște minciuna

Minciuni nu țeseți, că-i păcat
Pedepse grele veți primi.
Și fi-va-n veci întemnițat
Cel ce minciună va rosti.

Urăște linguseala, viciile prefăcuții.

Departa stai de vicioși,
De magicieni să fugi,
La fel, de cei necuviincioși
Sunt suflete de slugi.”

**În timpul lui Yunus, au existat numeroase
probleme pe care poetul a încercat să le rezolve
cu „dragoste”.**

Într-o poezie acesta afirmă:

„Eu n-am venit la voi să semăn vrăjmășie,
Ci să v-aduc iubire, cu drag să vă veghez.
Prietene primește în suflet armonie.
Alt suflet din lumină, doresc să modelez.”

**Opus misticismului, Yunus Emre afirmă că toți
oamenii sunt născuți din dragostea lui Dumnezeu,
și că sunt, prin urmare, egali și demni de pace pe
pământ.**

„Să ne cunoaștem, hai, veniți,
În bună pace să trudim,
Si să iubim, iubiți să fim,
Că lumea n-o s-o moștenim.”

**Această chemare a lui Yunus nu se adresează
numai cercului său de prieteni, ci tuturor
oamenilor, indiferent de religie, rasă sau culoare.**

Pentru că așa cum spune:

„Să privim cu același ochi cele șaptezeci și două
de națiuni”.

„Un suflet de tu vei plăgui,
Prin rugă, nu-l poți tămădui.
Fața nu ți-or spăla cu rouă
Neamuri, nici șaptezeci și două.”

**Filozofia lui YUNUS EMRE cu privire la
religie, credință, profeți, biserică**

Religia sa este religia iubirii îndreptată spre
inima oamenilor, spre inima celor săraci, celor
nedreptățiți. El pledează pentru pacea universală a
religiilor. Întreaga lună a Ramadanului se citește și se

ascultă imnurile preferate ale lui Yunus Emre precum „*Râurile Raiului*” (Cennetin İrmakları), și „*Am întrebat floarea galbenă*” (Sarı Cicek), imnuri în care toate ființele de pe Pământ își amintesc de Dumnezeu. Susurul apelor curgătoare și ciripitul păsărilor sunt pline de dragoste pentru Dumnezeu și de mulțumire, de spiritul subtil și de frumusețea interioară lui Yunus Emre. Cuvintele pline de lumină înconjoară ramurile copacului de parcă ar citi Coranul. În viziunea lui Yunus Emre divinul este încorporat în om.

„*Curg în paradis izvoare*
Murmurând: Allah! Allah!
Zburdă păsări căutătoare
Ciripind: Allah! Allah!”

În opinia lui Yunus toți profeții sunt lumina lui Allah trimiși pe pământ să-i învețe pe oameni ce și cum să iubească. De aceea a subliniat în mod constant că ar trebui să luăm exemplul din viața și din comportamentul profeților. În poemul „*Te chem Doamne eu pe tine*” (Caginm Mevlam Seni), împreună cu toți profeții trimiși de Allah (Dumnezeu), cu munții, pietrele și păsările, cu întreaga natură îl cheamă pe Creator pentru a-i aduce mulțumire. El vrea ca Allah să fie la fel de aproape de el ca și de marii Profeți, Iisus și Moise. În timp ce-l cheamă, e tulburat ca Iov și înlăcrimat ca Iacov. Toate rugile și chemarea sunt împlinite cu Profetul Mahomed.

„*Cu Iisus pe sfaț mealeg*
Și cu Moise-n căi alpine
Sus pe Tur într-un toiag
Te chem Doamne eu pe tine.”

Cu Iova rănile-ți grijind
Cu Iacob în lacrimi divine
Cu Mahomed rugi împlinind
Te Chem Doamne, eu pe Tine.”

Așadar, esența celor patru cărți divine, *Tora*, *Biblia*, *Psalmii lui David* și *Coranul este aceeași*, spunea Yunus. El ne îndeamnă să le cunoaștem și să descoperim esența divină din ele, acel mesaj pe care Creatorul, în bunătatea și măreția lui, ne-a trimis-o. **Biserica** înseamnă uniune, comunitate, congregație etc.

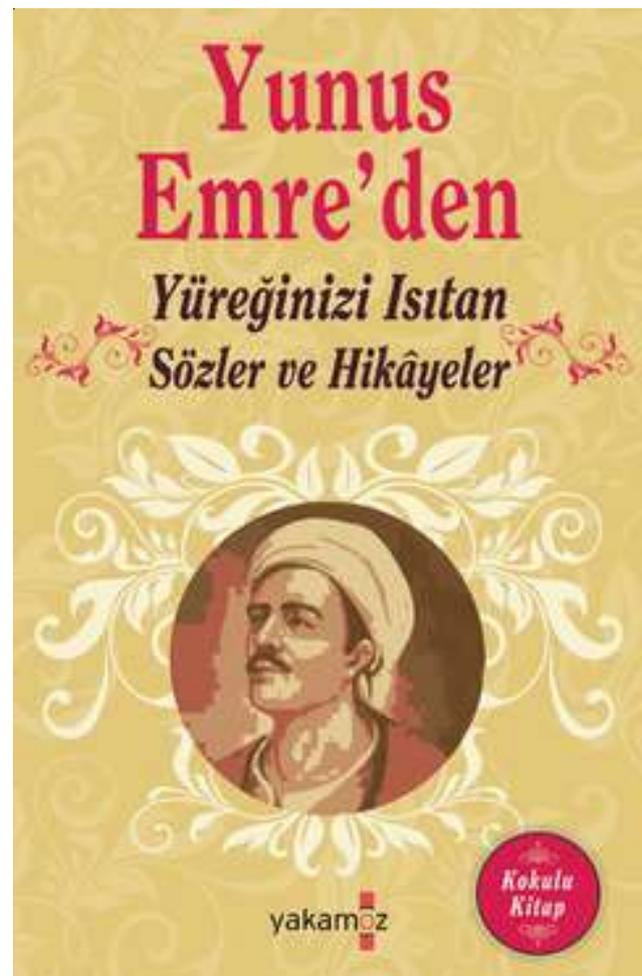
Pentru Yunus, biserica creștină și templul evreiesc nu sunt mai prejos de moschee sau tekkele, unde omul se roagă, și unde sufletul se manifestă cu urcușurile și coborâșurile lui. Potrivit sufismului, Allah se manifestă peste tot și în orice moment. Chiar și în clopotul care sună la biserică, chiar și în chemarea mueziunului la rugăciune.

Poeziile sale, dintre care multe au fost transpuse pe muzică, s-au bucurat de un interes sporit din partea artiștilor străini. Poemul *Haktan Gelen Şerbeti* a fost transpus în muzică de laureatul premiului Grammy, Christopher Tin, în 2013, iar lucrarea a fost interpretată în limba turcă de Orchestra simfonică prezidențială și corul american Jonathan Griffithinter.

La fel, îndrăgitiți cantautori Romina Power și Al Bano i-au dedicat un cântec pe care l-au interpretat în cadrul Eurovizionii pentru copii intitulat „*Il Poeta*” al cărui refren este: „*Yunus Emre Dedi*”

ÎN CONCLUZIE

Yunus Emre rămâne o voce care transcede toate veacurile, o cascadă de apă limpede din izvoarele Anatoliei. El este purtătorul de cuvânt al calvarului nesfârșit al ființelor umane. Cunoscându-l tot mai bine, Yunus Emre este portul care va contribui la pacea mondială. Pentru că, potrivit lui Yunus Emre, oamenii merită să fie iubiți indiferent de religie, sectă, rasă, națiune, culoare, poziție sau clasă.

TRAIȘTA CU TRADIȚII TRADIȚII ȘI OBICEIURI DE SFÂNTUL EVANGHELIST LUCA, LUCIN SAU ZIUA LUPULUI

Cea de-a treia săptămână a lunii octombrie este perioada când se serba Brumalia la romani precum și Anul Nou Dacic, corespunzând cu Dionisiacele Câmpenești și fermentarea vinului la populația tracă iar în credința ortodoxă Sf. Evangelist Luca.

Sfântul Evangelist Luca, originar din Antiohia, Siria antică, a fost un om cu o educație aleasă, de profesie medic, un bun cunoscător al filosofiei, dar și un talentat artist plastic, devenind ucenic al Sfântului Pavel, căruia i-a și urmat până la moarte. Toate aceste talente avea să le pună în mod strălucit în slujba credinței creștine. În căutarea adevărului ajunge la Ierusalim unde îl cunoaște pe Iisus. Apropierea de EL i-a schimbat cu totul destinul căci, de la vindecarea trupeză a pacienților săi, Evangelistul Luca avea să se dedice cu totul celor spirituale. De la Sfântul Apostol Luca avem cea de-a treia Evanghelie. Se spune că nu a fost căsătorit și că a murit la vârsta de 84 de ani, în Boetia.

Lucinul sau Ziua Lupului, o altă tradiție pastorală moștenită din păgânism dedicată lupului, deschide sărbătorile toamnei prin Filipii de Toamnă, Filipul cel Mare, Vovidenia, Sântandrei, Noaptea Strigoilor, Tărbacul Căinilor, Zilele Bubatului, sărbători ce formează un scenariu ritualic de înnoire a timpului, un adevărat ciclu de zile festive închinat lupului, animal totem al dacilor, căruia calendarul popular românesc îi consacră nu mai puțin de 35 de sărbători populare, dintre care 18 cu dată fixă. Două serbări mai importante ale lupului le regăsim la 16 ianuarie de Sf. Petru de iarnă, denumit și „Lanțul lui Sf. Petru” sau „Nedeea Lupilor” și la 29 iunie unde se serbează Sf. Petru de vară când patronul spiritual îi dezleagă și le dă voie să mănânce din vitele și din oile oamenilor. Românii, trăind în acest spațiu deschis influențelor străine, și-au conturat un cult aparte al lupului bazate pe unele cutume autohtone amplificate și de o transculturație specifică, animalului oferindu-i-se mai multe zile din an cu drept de sărbători populare.

Amerindienii îl venerau pentru că îl considerau un spirit rezistent, devotat, în care se poate metamorfoza și omul cu condiția esențială de a avea voință suficientă.

Grecii și popoarele nordice conferă lupului sensul de adept al luminii, de erou războinic, sau strămoș mitic, întruchipat de zeitățile Belenos, respectiv

Apollo Lykaios. În mitologia chineză îl regăsim drept creatorul dinastiilor chineză și mongolă, în ipostaza lupului albastru ceresc, paznicul palatului ceresc, identificat cu steaua Sirius. Popoarele turce profită până târziu de simbolistica sa de războinic dacă stăm să ne gândim că Ataturk, tatăl turcilor, este numit de către adepți Lupul Cenușiu. Poporul turc reconstruiește așadar o mai veche imagine, cea a unui Gingis Han mitic, lupul albastru, simbol al luminii uraniene, care se unește cu căprioara albă ce reprezintă pământul, dând naștere poporului. Caracterul polar pe care îl adoptă mitologia chineză se datorează faptului că lupul a fost atribuit nordului. Acest aspect îl întâlnim și la alte popoare, în special la vechii gali sau romani unde lupul era tratat ca un zeu, Lupercus, ocrotitor al turmelor, iar sub influența grecească este confundat cu zeul Pan-lupul. Și japonezii îl invocă uneori în calitate de apărător în fața altor animale. O forță furibundă, greu de stăpânit dar totuși o forță de netăgăduit.

Demonstrat este faptul că bazele cultului lupului, în spațiul carpatic, datează încă din vremuri ancestrale, undeva prin paleoliticul timpuriu, însă se crede cu tărie că poporul român s-a născut sub semnul lupului, un neam predestinat războaielor, înfruntării invaziilor și cotropirilor repetate dar și curajului dus până la sacrificiul suprem. Fără să fi avut un cult de prim rang într-o implicare politică a vremii, lupul a fost un animal deosebit de respectat în spațiul carpatic, oferindu-i-se o mitologie bogată, ale cărei reminiscențe au dăinuit multă vreme. A fost folosit la un moment dat ca simbol emblematic organizării cetelor de războinici, aceasta având drept bază o origine totemică a triburilor pre-getice, dovadă fiind și simbolul solar, lupul alb, immortalizat pe stindardul dacic de mai apoi, dragonul cu cap de lup și trup de șarpe, sintetizând simbolismul zalmoxian, deoarece ambele animale se referă la principiile creatoare. Animalului mitic i s-a atribuit și o gândire supranaturală, el fiind investit cu un rol sacrosanct, evoluând către adorare, totul în limitele unui cod etic mereu regenerat, prin transfigurarea realului în sacru, credințele dominante venind de la sine. La multe popoare primitive întâlnim tradiția metamorfozării omului în lup. Lupul este mai mult animal de pază decât animal vorace.

În mitologia populară românească, el înseamnă mult mai mult astfel că până la mijlocul

secolului trecut, sărbătoarea era pregătită cu mare fast, fiind data care marca strângerea lupilor în haite, urmată de împerecherea lor. Ziua era patronată de una dintre divinitățile protectoare ale acestor animale, Lupul, sinonim cu sălbăticia și este atât un simbol al luminii, soarelui și focului pentru că vede în întuneric, cât și al demonilor care sălășluiesc în ascunzișuri.

Lupul, ca simbol mitologic, derivă dintr-un animal real. Cultul, destul de răspândit, este întâlnit în cultura tradițională în domenii precum: păstorit, medicina populară, meteorologie populară, în folclorul juridic, precum și în diferite credințe, datini și superstiții, toate argumentând perpetuarea totemică a animalului până destul de recent. Interesant este faptul că gândirea magică a poporului a eliminat măștile de lup în cadrul ceremonialului de Anul Nou, alături de alte reprezentări mito-zoomorfe (urși, cerbi, capre, căiuți etc.), dar aici au fost multe sărbători populare dedicate temutului animal.

Lucinul a preluat numele Sfântului Apostol și Evanghelist Luca, prăznuit în aceeași zi de Biserica Ortodoxă. La fel s-a întâmplat și în cazul Filipilor de Toamnă (10-30 noiembrie), care au preluat numele Sfântului Apostol și Evanghelist Filip, prăznuit pe 14 noiembrie. În accepția țaranului român, această zi anunță începutul răstimpului în care lupii se înmulțesc, perioadă care va dura 80 de zile, până la Filipii de iarnă, în ziua numită Dragostițele.

Tema lupului apare pe pridvoarele pictate ale mănăstirilor Horezu, Voroneț, Sucevița, Gura Humorului, sub forma unei guri enorme de balaur ce semnifică Gura Iadului care înghite păcătoșii ce nu pot trece Vămile Văzduhului.

Pendulând între benefic și malefic, lupul stă sub semnul Lunii, fiind considerat de țărani drept patron al iernii înfrigurate.

Acest animal-devorator al Soarelui și al Lunii, datorită faptului că vede noaptea, este adesea asociat cu simbolurile luminii iar în mediul pastoral, lupul nu este văzut doar ca distrugător al turmei, ci și ca singurul animal ce poate vedea dracii, alungă bolile copiilor mici și călăuzește sufletul mortului.

Totodată, lupul continuă să fie o prezență simbolică de necontestat în momentele cheie din viața omului. Copiii bolnăvicioși sau slăbiți fizic primeau în această zi un nume nou, cel de Lupu, pentru ca bolile să nu-i depisteze, aceștia fiind de acum în permanență sub ocrotirea lupului. Această schimbare de nume poartă denumirea de „botezul păgân al copiilor” și se face pentru a-l întări pe noul născut și a-l face puternic, precum lupul. De altfel, copilul care era îmbăiat în apa unde s-au scăldat lupii, creștea puternic și era păzit pentru totdeauna de lupi.

Prezența masivă a numelui Lupu sau a derivatelor sale, Lupașcu, Lupan, Lupei, Lupașor, Pascu, Pâscan etc. În onomastica tradițională românească, se explică prin schimbarea numelui adevărat, de botez, al copilului cu cel al animalului care e spaima duhurilor rele ale întunericului - care umblă prin lume ca nori întunecoși cu forme fantastice de stafii și zmei și câte arătări de spaimă.

În Europa Evului Mediu se credea că vrăjitorii se transformă în lupi pentru a merge la Sabat, iar vrăjitoarele își puneau jartiere din blană de lup. Credința populară de origine slavă în licantropi sau vârcolaci, care se regăsește la multe popoare din Europa până în S-E Asiei, a existat încă din antichitate, aceștia fiind considerați una dintre întrușipările spiritelor pădurii. Symbolismul perfect al lupului, cu o bogată mitologie prezent mereu în timpul vieții este asociat ca animal-călăuză și ca însoțitor al sufletului mortului, către lumea de dincolo, într-o lume mai bună, unde nu există tristețe ci doar înseninare. Semnificative sunt cuvintele bocetului: „Și-ți va mai ieși / Lupul înainte / Ca să te spăimânte / Să nu te spăimânți, / Frate, cum să-l prinzi / Că lupul mai știe / Seama codrilor / Și-a potecilor / Și el te va scoate / La drumul de plai / La-un fecior de crai”. Să te ducă-n rai / C-acolo-i de trai / În dealul cu jocul / C-acolo ți-e locul / În câmp cu bujorul / C-acolo ți-e dorul.”

Tot lupul apare, de data aceasta alături de vidră, și în ipostaza de călăuză a sufletului mortului spre lumea de dincolo: „Că vidra mai știe/ Seama apelor/ Și a vadurilor./ Și ea mi te-a trece/ Ca să nu te-nece,/ Și mi te-a purta/ La izvoare reci/ Să te răcorești/ Pe mâini până-n coate/ De fiori de moarte./ Și-ți va mai ieși/ Lupul înainte,/ Ca să te spăimânte./ Să nu te spăimânți, /Frate bun să-l prinzi,/ Că lupul mai știe/ Seama codrilor/ Și-a potecilor./ Și el te va scoate/ La drumul de plai,/ La-un fecior de crai,/ Să te ducă-n rai,/ C-acolo-i de trai./ În dealul cu jocul,/ C-acolo ți-e locul,/ În câmp cu bujorul,/ C-acolo ți-e dorul”. Caracterul totemic al lupului este dat și de credința în metamorfozarea oamenilor în lupi (pricolici, tricolici, vârcolaci).

Tradiția populară amintește cum că lupii au fost câinii lui Sânpetru pe când acesta era cioban și că obișnuia să plece cu ei în căutarea cailor furați și a dracilor.

Symbolismul lupului în mitologia universală are aspect atât pozitiv, cât și negativ. Pe de o parte, este simbolul luminii, al soarelui și al focului, pentru că vede în întuneric; pe de altă parte, are caracter demonic, satanic, infernal. Ca urmare, pe toate continentele, în toate civilizațiile și culturile, oamenii au simțit nevoia reprezentării temerilor lor și a rezolvării acestora prin

ritualuri magice menite să le aducă sănătatea și prosperitatea în case. Sporadic, fără să fie o cutumă precum Rusaliile, Mărțișorul, Caloianul sau Paparudele, Lucinul s-a păstrat cu precădere în satele românești de munte, în jurul stânelor, acolo unde mai dau târcoale din când în când lupii. Această sărbătoare provoacă în vechime o adevărată explozie a gândirii magice, care culmina cu adevărate ritualuri de împiedicare a înmulțirii lupilor și de îndepărtare a lor de turmele de oi. Oamenii de la sate, dar în special păstorii, îl prăznuiau simplu, odihnindu-se în acea zi în care săvârșeau fel de fel de practici și îndeplinind anumite datini populare și ritualuri magice pentru prevenirea pagubelor provocate de lupi.

În credința rurală se legau simbolic ochii și gura lupului prin încheștarea dinților pieptenilor de scărmănat lână și prin chituiră guri sobei crezându-se că, prin analogie, se vor încheșta și dinții lupului și nu vor ataca oile. Altminteri în preajma sărbătorilor de iarnă, se făcea din făină de grâu amestecată cu făină obținută din oase de lup, o pâine, denumită „Stolnic”. A treia zi de Crăciun, stăpânul casei o lega cu un lanț, apoi o rupea bucăți și dădea tuturor membrilor familiei și animalelor din gospodărie câte un dumaticat. Credința era că cel care a mâncat din Stolnic, nu va mai fi atacat niciodată de lupi.

De Lucin era interzis prelucrarea lânii, a pieilor de oi și a părului de animale, nu se umbla cu acul, foarfecele, nu se tăia nimic iar femeile nu se pieptăneau pentru că în părul încâlcit, lupii se încurcă și se pierd prin păduri.

Acum se repară acoperișurile, se macină făină pentru iarna întregă, se pun la conservare pătrunjel, morcovi, țelină, sfeclă, bostani.

Vitele nu mai ies la păscut iarbă verde pe izlazuri, ci se trec pe nutreț uscat, scroafele se duc la vier, se scot ultimii cartofi din pământ, se ară miriștile și multe altele.

În octombrie, dacă frunzele pomilor se îngălbenesc și cad repede, anul ce urmează va fi roditor iar dacă plouă mult în octombrie, va fi vânt puternic în decembrie, iar dacă e multă brumă sau chiar zăpadă în această lună, în ianuarie va fi timp frumos.

Nu se împrumută nimic în acea zi, nu se pronunță cuvântul „lup”. În mistica populară se crede că în această perioadă lupoaicele calcă hotarul satelor, răscolesc în gunoaie pentru a găsi tăciuni aprinși, pe care mâncându-i devin mai fertile.

De Lucin singurul lucru îngăduit și chiar recomandat este spălătul rufelor cu apă clocotită, căci numai astfel se poate opări gura lupului.

Prof. Drd. Dan HORGAN

Bibliografie:

- Adrian Fochi - „Datini și eresuri populare de la sfârșitul secolului al XIX-lea”, Editura Minerva, București, 1976.
- Antoaneta Olteanu - „Calendarele poporului român”, Editura Paideia 2001.
- Arthur Gorovei - „Credinți și superstiții ale poporului român” Editura „Grai și Suflet - Cultura Națională” București, 1995.
- Elena Niculița Voronca - „Datinile și credințele poporului român”, Editura Polirom Iași 1998.
- Gh. F. Ciușanu - „Superstițiile poporului român” Editura Saeculum București 2005.
- Ion Ghinoiu - „Obiceiuri populare de peste an”, Editura Fundației Culturale Române, 1997.
- Ion Ghinoiu - „Panteonul românesc” Dicționar, Editura Enciclopedică, București, 2001.
- Ion Ghinoiu - „Sărbători și obiceiuri românești”, Editura Elion, București, 2002.
- Ion Ghinoiu - „Zile și mituri. Calendarul țăranului român 2000”, Editura Fundației PRO, București, 1999.
- Ion Taloș - „Gândirea magico-religioasă la români”, Dicționar, Editura Enciclopedică, București, 2001.
- Irina Nicolau - „Ghidul Sărbătorilor Românești”, Editura Humanitas, 1998.
- Narcisa Știucă - „Sărbătoarea noastră cea de toate zilele”, Editura Cartea de Buzunar, 2006.
- Marcel Lapteș - „Timpul și sărbătorile țăranului român”, Editura Corvin, 2009.
- Marcel Olinescu - „Mitologie românească”, Editura Saeculum I. O., București, 2001.
- Mihai Coman - Mitologie populară românească. Editura: Minerva, București, 1988.
- Proloagele de la Ohrida, Editura Cartea Ortodoxă, 2005.
- Romulus Antonescu - „Dicționar de simboluri și credințe tradiționale românești”, Ediție digitală, 2009
- Romulus Vulcănescu - „Mitologie Română”, Editura Academiei R.S.R. București, 1985.
- Simion Florea Marian - „Sărbătorile la români” Editura “Grai și Suflet - Cultură Națională”, 2001.
- Tudor Pamfile - „Sărbătorile la români”, Editura Saeculum I.O., București 1997.
- Viețile Sfinților, Editura Episcopiei Romanului și Husilor 1998.

Câteva știri inedite despre biserica *Sfântul Ioan Botezătorul* din Galați

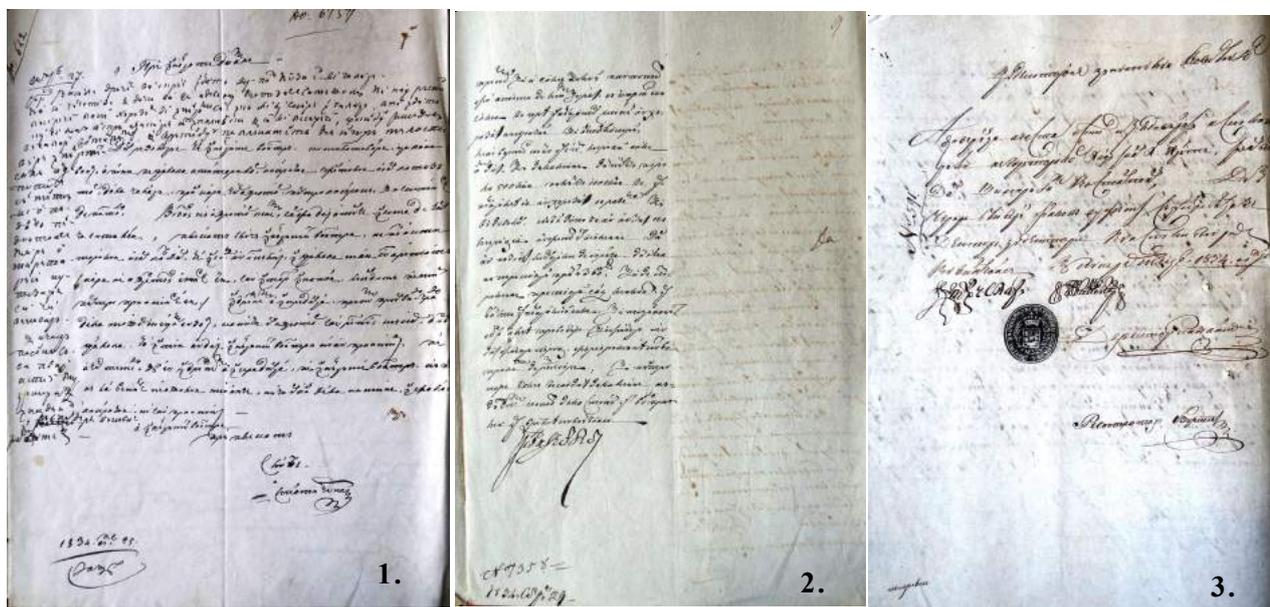
Cristian CĂLDĂRARU

Cu fiecare cercetare arhivistică pot fi completate momente, evenimente și fapte din trecutul unei comunități locale, regionale sau naționale. În cele ce urmează vom veni cu prezentarea unor documente arhivistice din arhivele ieșene, fond *Visteria Moldovei*, dos. 24/1834, f. 1, 8-10, care completează istoria bisericii *Sfântul Ioan Botezătorul* din Galați, dar și secvențe din activitatea pârcălabului de Galați, postelnicul Ioan Cuza¹, tatăl viitorului domn al Principatelor Unite, Alexandru Ioan I-ii Cuza.

În urma unei plângeri lui Stati Cemat² din Galați împotriva sameșului Mihalache Străjescu,

breslelor neguțătorești, ale boierilor localnici, precum și membri ai corpului diplomatic. Cu toții au acceptat, apoi, invitația de a se alătura augustei familii la prânz și cină. Masa a fost așezată pentru 150 de persoane și i-a urmat un bal. Între timp, conform dispozițiilor comisiei de organizare, orașul a fost împodobit cu felinare colorate. A treia zi, prințul a dispus să-i fie prezentați jăluitoarii care aveau nevoie de sprijinul imediat al domniei și a pornit pe drumul către Iași³.

Din „jaloaba” trimisă la Iași către Mihail Sturdza aflăm că Stati Cernat era nepotul negustorului **Ioan**

referitor la lipsirea bisericii *Sf. Ioan Botezătorul* de o donație în sumă de 500 lei, făcută de domnitorul Mihail Sturdza la sosirea sa în Galați, imediat după investitura de la Constantinopol (1834).³ Motivul acestei donații ar putea fi acela că după investirea ca domn al Moldovei și sosirea sa la Galați, Mihail Sturdza a participat la prima slujbă religioasă, ca domn, în cadrul bisericii *Sfântul Ioan Botezătorul* din Galați: „interiorul lăcașului era supraaglomerat; Manolache Drăgici adaugă și că era plin de nu mai avea loc nici preuții pentru ținerea a se așeza. În sunetele clopotelor, la încheierea Liturghiei, Mihail Sturdza s-a îndreptat spre casele beizadelei Dimitrie Moruzi, care îi fuseseră puse la dispoziție pentru găzduire. A doua zi, prințul a primit delegațiile deputaților ținutali (câte doi de fiecare ținut),

Bogdan, ctitor al bisericii Sf. Ioan Botezătorul din Galați⁵. În „Raportul” din 11 ianuarie 1887, înaintat Primăriei Galați de către „raportorii Moise N. Pacu, profesor și consilier Comunal; Hagi Enachi Dragoș, ajutor de Primar; Iconom C. Caduc, protoireu” se consemnează că biserica „*Sf. Ioan, Inainte-Mergătorul și Botezătorul Domnului nostru Iisus Christos, a fost construită întâiași data la 1831; apoi la 1846 s-a prefăcut de poporeni în cărămidă numai pereții, iar altarul rămase tot în paianță până la 1853, când s-a zidit în totul de cărămidă*”.

Nu știm, încă, dacă Ioan Bogdan este ctitorul bisericii *Sf. Ioan Botezătorul* din anul 1831⁶, sau ctitorul bisericii *Sf. Ioan* menționată în planul „*orașul Galați cu locurile potrivite pentru construirea*

Legenda imaginilor: 1. Jalba lui Stati Cernat către domnitorul Mihail Sturdza, în care este menționat ctitorul Ioan Bogdan, 25 septembrie 1834; 2. Semnătura lui Ioan Cuza pe Raportul către Visteria Moldovei; 3. Act emis și parafat cu pecetea Judecătoriei Ținutului Covurlui, la 29 septembrie 1834

magaziilor de cereale”, realizat la București, în **XII 1793**, care însoțea raportul lui Merkelius, consulul Austriei la București. În legenda planului apar menționate următoarele biserici; „B. Sveti Spiridon; D. Sveti Prezista; E. Sveti Iorgi; F. (Sveti) Domitru; I. (Sveti) Iohan; K. (Sveti) Elie; L. (Sveti) Mafrumu; M. (Sveti) Arghankuli; N. (Sveti) Nicloley”.⁷

În urma cercetării făcute de pârălabul Galațiului, postelnicul Ioan Cuza, s-a constatat că banii „hărăziți” de Domnitor pentru biserica Sf. Ioan Botezătorul din Galați, au ajuns la paroh, iar la mijloc a fost o „neînțelegere”, din partea lui Stati Cemat pentru alți bani.

Din corespondența prezentată mai jos aflăm că domnul Mihail Sturdza și pârălabul Ioan Cuza au făcut atunci și alte donații: „di la mine din pungă, părăli 500 lei, pi lângă 1.000 lei ce Înălțimea Sa au hărăzit să răvină și văduvilor”. Întreaga cercetare pentru aflarea adevărului privind banii donați de Mihail Sturdza bisericii Sf. Ioan Botezătorul din Galați, s-a finalizat la Judecătoria ținutului Covurlui, în data de 29 septembrie 1834.

Actul emis de Judecătoria este întărit și de un sigiliu de forma ovală; în centru, un scut dreptunghiular cu stema orașului Galați reprezentată de o corabie; în planul doi sunt două personaje stând pe scaune la o masă, față-n față; în planul trei este o balanță a dreptății sau judecății. Scutul dreptunghiular este timbrat deasupra de o coroană princiară deschisă, o cruce deasupra, mobilate de două ramuri: una cu spice, alta cu flori. Câmpul sigilar este completat de legenda: „Pecete Judicătoria Ținutului Covurlui, 1832”, anul reprezentând adoptarea Regulamentului Organic în Moldova.

Despre o veche biserică cu hramul Sf. Ioan Botezătorul din Galați, știm că a fost a mănăstirii Sf. Ioan Botezătorul, „zidită, probabil, de Sava Țopa, la 1581, staroste de Covurlui, fost pârălab de Roman și închinată la mănăstirea Vatopedi. Care Mănăstire era la locul unde au fost mai înainte **Târgul Galaților**, adică unde se numește **Țiglina**; apoi fiindcă apa Dunării au început a surpa malurile și casele și a strica Târgul apropiind și la Mănăstirea Sfântului Ioan, după câtăva vreme, din pricina apii Dunării s-au răsăpit de tot și s-au pustii”⁸

Prea înălțate Doamne

Din răsoluția ce înălțimea Voastră cu milostivire ar binevoi a puni pe jaloba a (c)tititorilor bisăricii Sfântului Ioan Botezător de la Galați, prin cari cer agiutor pentru bisărică și scutire de pastoiu⁹, văzând că agiutor bănesc s-ar fi dat atunce în sumă de cinci sute lei, plecată slugă Înălțimii Voastre, nepot a **ctitorului Ioan Bogdan**,

ce însuși au iscălit în jaloba mai sus arătată, cari neașteptând işirea ei, s-au întors înapoi lăsându-mă pe mini pintru primirea ei. Îndrăzim a încredința, precum pen viu graiu de la moșul meu am auzit, că nici un agiutor, s-au răspuns măcar, după jaloba ci întâi au dat Înălțimii Voastre, nu au primit.

Pe acel temeiu și eu îndrăznesc a încredința pe Înălțimea Voastră că până la venirea moșului meu aice, nici un ban de la nimene în folosul bisăricii nu s-au primit.

A Înălțimii Voastre,

Pre plecată slugă,

Stati Cemat 1834, săpt(embrie) 25

Rezoluție,

Vasile Drăghici v-a scrie îndată lui post(elnicul) (Ioan) Cuza, is(pravnic) di Galați ca să cerceteză și dacă va fi adevărat ce cutăzăște sameșului, că n-au agiuns bisericii banii hărăziți di Înălțimea Sa, încă de la sosire în Galați, apoi îndată cu cilenii să-i sprijiniți să-l împlinescă și să-l de(a) bisăricii, făcându-i sameșului formalnica și arătându-i că sângură milostivire Înălțimii Sale au putut să-i mântuiască o piedecă pilduitoare cari o meritarisi cutezării cei venovași. Și aceștii până nu să va pomi astăzi cu mulțămirea și înadins răspundere vinovaților.

Cătră,

Cinstita Visterii a Principatului Moldovii

Post(elnic) Ioan Cuza pârălabul de Galați

Primind Carte(a) cinstiții Visterii însămnată cu nr. 6815, în alăturare cu copia jalobii dată cătră Maria Sa Vodă di cătri Stati Cemat, am înțales celi porunciți în pridmetul¹⁰ acelor 500 lei hărăziți de cătră Maria Sa în vreme(a) venirii aice în Galați, bisăricii Sf Ioan.

După care, potrivit cu cuprindiri comărarisittii poroncii, aducându-I la presudsfiu pe ctitorii și epitropii bisăricii Sf. Ioan Botezătorul, acei căroră s-au dat banii atunce, și fiind la întrebare de cuprinderea tânguirii cuprinsă prin jalobă, ni-au dat răspuns că pomeniții bani i-au primit toți deplin în mâna celui întâi epitrop, Ioan Bogdan, din sămeșie, în ființa lui, post(elnic) Cuza; pintru cari dând legiuită cvitanții, s-au încredințat și de cătră mine, prin scrierea căroră bani au fost în vreme când încă Măria Sa să afla aice, și că jaloba dată di cătră nipotul său Stati Cemat nu iste pentru pricina acestor bani, ci pentru alte hărăziri a lor. La care înălțimea Sa au intrat precum mai pi larg să va plirofolisi¹¹ Cinstita Visterie.

Din alăturata, pi lângă aceasta, în original înscris ci am luat de la numitul încredințat și de cătră

Giudecătoria lămuritoriu, anumi de chipul primirii banilor în vrămi cuviincioasă.

Din aceasta să va încredința Cinstita Visterie că numitul Stati Cemat niadevărat au jăluit și să mijlocească a i să faci pedeapsa cuviincioasă pentru asămine nedreaptă pără ce face în pricina acestor bani.

Crezând Cinstita Visterie că haractirul meu, precum și a sameșului n-au putut fi atâtea de micșurat, să oprească soma ci Prea Înălțatul Stăpân au hărăzit bisăricii și altor locuri, mai vartos, că în fața Mării Sale am dat și di la mine din pungă părăli, 500 lei, pi lângă 1.000 lei ce Înălțimea Sa au hărăzit să răvină și văduvilor, căci, după ce am auzit că Maria Sa au făcut în asămine. Dar au hărăzit mulțami de săraci din acei petrecuță prin izbod, și de cât rămâne, pre toți s-au miluit în cinste(a) Înălțimii Sale. Și toți banii cari sunt în a mea privighere și ființă s-au dat fiești-căruia, fără (a) rămânea cumva prilej de rășluire.

Și pentru care somă ce s-au dat di la mine, nădăjduiesc că tot de la Stăpân îi voi primi în vremea cuviincioasă.

Ioan Cuza post(elnic)

Nr. 7358, 1834, Săptem(brie) 29

Di față chemându-mă D. post(elnic) Ioan Cuza, pârăcālab di acest țanut¹², și după întrebarea ce mi-au pus în temeiul poroncii Cinstiții Visterii c-au primit cinci șuti lei, ci di cătră Pre înălțatul Domn, întru trecirea prin acest oraș Galați, au hărăzit bisăricii Sfântului Ioan di aice, i-am arătat că încă pără Înălțimea Sa ni fiindu pornit di aicea, am primit toți banii diplin prin samășul țanutului în ființa Dumisali post(elnic) Cuza pârăcālab. Pintru cari am dat cheritanții, încredințându-să și di cătră dumnealui. Și pi cari cheritanții ni s-au pridstavlisă¹³ prin domnia sa la încheierea socotelilor.

Pintru aceasta prin acest a(l) meu înscris încredințați că arătații bani din acel menut i-am primit toți diplin fără a ave vreo pritenție; și că jaloba dată Pre Înălțatului Domn di cătră nepotul meu Stati Cemat, ci l-am lăsat vechil după părăsirea me din Eși, nu ești în pricina acestor bani, ci rugătoariu cătră Pre Înălțatul Domn pintru asti hărăziri cuviniti bisăricii Sfântului Ioan, apucați fiind di cătră Dum(nea)lui post(elnic) Cuza, dau acest înscris supt a me iscălitură mărturisitoare, că în acest menut mi-am primit banii, rugând și pi Cinstita Giudecătoria a o încredința pi cuvinita rânduială.

1834, săptă(mbrie) 29

Hagi Ioan, Hagi Hristea, Ioan Bogdan, Chiriacu Costantin

Giudecătoria Tănutului Covurlui

Adiverința aceasta fiindu adivărati iscăliturile neguțătorilor Hagi Ioan, H(agi) Hriste, Ioan Bogdan și Chiriac Costantin, după cerirea ci are jalobă, au făcut să încredințaze de cătră Giudecătoria, cu iscăliturile cuviincioase și cu punerea pecețai. 1834, săptem(brie) 29.

Bibliografie:

1. Paul Păltănea, *Istoria orașului Galați de la origini până la 1918*, I, ediția a II-a, coord. Pr. Eugen Drăgoi, Galați, Editura Partener, 2008, p. 352, pârăcālabul Ioan Cuza „funcționând mai mulți ani, fără întrerupere, s-a preocupat permanent de modernizarea orașului”.
2. *Familii boierești din Moldova și Țara Românească. Enciclopedie istorică, genealogică și biografică*, Ceaur-Cuza, coordonator și coautor, Mihai Dim. Sturdza, voi V, București, Editura Corint Books, 2018, p. 82, „State (Cernat), născut la Vărlezi în 1796, stolnic și comis, căsătorit la Galați cu Theodosia, fiica protopopului Gheorghe Avram; a murit cca. 1835”. A fost tatăl generalului Alexandru Cernat (1828-1893), Ministru de Război (1877-1878).
3. Mihai-Răzvan Ungureanu, „Ceremonii domnești din vremea lui Mihail Sturdza. Sărbătorile instalării la putere (1834)”, în *Spectacolul public între tradiție și modernitate. Sărbători, ceremonialuri, pelerinaje și suplicii*, coordonatori: Constanța Vintilă-Ghițulescu și Maria Pakucs Willcocks, București, Editura Institutului Cultural Român, 2007, p. 126, „intrarea în țară, pe la Galați, la 13 iulie 1834 (miercuri dimineața) fusese triumfală. Orașul este vizitat abia după ce cele trei zile de carantină (de frica ciumei care bântuia la Constantinopol), timp în care Sturdza a adăstat la Țiglina”.
4. Ibidem, p. 127-128.
5. *Starea bisericilor comunale și a clerului lor în 1887*, Raport, Galați, Tipografia Ion N. Nebuneli, 1887, p. 6.
6. Paul Păltănea, *Istoria orașului Galați*, I, p. 244, biserica Sf. Ioan Botezătorul din Galați ridicată în apropierea bisericii Sf. Spiridon, a fost „distrusă de bombardamentul american din primăvara anului 1944”.
7. Eudoxiu de Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria românilor*, vol. XIX, Partea I-a, București, 1922, p. 684.
8. Cercetător dr. Florin Marinescu, conf.univ.dr. Petronel Zahariuc, „Cîteva documente privitoare la mănăstiri din Galați păstrate în arhiva mănăstirii Sfântului Pavel de la Muntele Athos”, *Credință. Istorie și cultură la Dunărea de Jos*, Galați, Editura Episcopiei Dunării de Jos, 2005, p. 114
9. Gh. Bulgăr, Gh. Constantinescu-Dobridor, *Dicționar de arhaisme și regionalism*, vol. II, București, Editura Saeculum Vizual, 2013, p. 16, „pastoi, pastoie = încartuire, găzduire”.
10. predmet = afacere, cauză.
11. pliorforisi = a se lămuri, a se documenta, a se convinge.
12. Corect, pârăcālab **de Galați**.
13. predstavlisi = recomanda, prezenta.

Un harem al sultanului, salvat și adus la Galați

VICTOR CILINCA

Din cartea lui Dimitrie despre tatăl său Constantin aflăm că, retrăgându-se în fața armatei „leșești” (adică poloneze; această denumire vine de la Lehia, numele vechi dat de români Poloniei) domnitorul Dimitrie Cantacuzino se stabilise la Galați, unde îl cheamă ca dregător și pe tatăl lui Dimitrie Cantemir. Și că atunci, deci în perioada în care se afla aici la Galați, se naște și viitorul savant. Cel cu numele pus chiar după cel al domnitorului, putem bănui că ori din admirație, ori ca să-l convingă pe vodă că îi este credincios și să nu-l supere, cine știe? Pentru că era apreciat de turci, deci un pericol pentru domnitorul în funcție...

Dar uite, cu această ocazie, aflăm și o altă poveste curioasă: cum de făcuse carieră viteazul tată al lui Dimitrie Cantemir, militar care deprinsese meșteșugul armelor și înaintase în gradele militare tocmai în Polonia, pe atunci o putere europeană importantă, cu armată puternică. Chiar Dimitrie povestește: „Mehmed-Sultan își duce oștile împotriva leșilor (polonezilor, adică, n.n.) și spre a cuceri Camenița.” Constantin primește sarcina de a deveni călăuza sultanului (căci era foarte bun cunoscător al limbii turcești), de la Dunăre și până la Camenița în această slujbă atât de anevoioasă și de aspră el s-a purtat desăvârșit; pe toate le avea grabnic și de-a gata după pofta sultanului”, și cunoștea „obiceiurile și oștile leșilor învecinați, el le înfățișa după dorința sultanului, ca unul care trăise vreme de atâția ani în Polonia.” „După luarea Cameniței, cum sultanul voia să-și ducă oștile înlăuntrul Poloniei, [dar] voia să trimită înapoi peste Dunăre haremul, adică țiitoarele lui și noile prea alese roabe leșești pe care hanul și alte pașale (care pustiiseră Podolia până la Liov) i le trimiseseră în dar”.

Împreună cu 500 de moldoveni, Constantin a însoțit și a păzit haremul, alături de 100 de oameni ai sultanului, dar nu războinici, ci doar slugi, deci fără pregătire militară. „Odată trecut Nistrul, șapte mii de Leși fuseseră trimiși dincoace de Nistru de către hatmanul Sobieski ca, de vor putea, să poată (sic) prinde limbă (adică prizonieri care să dea informații) de la taberele din urmă ale turcilor. Aceștia cad pe neașteptate asupra haremului sultanului chiar pe malul râului. Eunucul, pierzând orice nădejde, nu știe, încremenit, ce ar fi de făcut, îl strigă pe Cantemir. „Iată”, zice, „dușmanii sunt mulți, noi foarte puțini; ce-i de făcut?”. Cantemir îl sfătuiește „să trimită cât

mai de grabă un om ca să dea de știre sultanului și să-i ceară ajutor; iar că el, cu oștenii săi, va așeza chervanele (adică, căruțele) roată și se va lupta până la ultima suflare și nu îi va lăsa în mâinile dușmanilor mai înainte de a pieri”. Ceea ce a și făcut; căci, strângând chervanele roată și slobozind caii, ei aruncau îndărăt, pedestri, iureșul (adică atacul) leșilor. A luptat vreme de opt ceasuri, până când leșii au văzut ajutorul venind de pe cealaltă parte (...). Leșii, văzându-i pe turcii care veneau și se împrăștiau pe toată câmpia, o rup la fugă fără de vreo ispravă. Astfel, prin bărbăția lui Cantemir, au fost izbăvite (salvate, dar sărmanele, de polonezi, nu de stăpânii turci!) femeile sultanului. Celor veniți în ajutor, eunucul le povestește despre bărbăția, destoinicia și inima neclintită a lui Cantemir (și) mărturisește că de la dânsul le vine scăparea, lui și femeilor sultanului; apoi, însoțindu-l și ceilalți turci, a dus haremul până la Galați. La Galați eunucul dă scrisoare către marele vizir despre slujba credincioasă a lui Cantemir; întors cu ea la vizir, vizirul îi spune: „Dacă aș fi avut știre despre bărbăția și credința ta mai înainte de a fi așezat domn nou, tu ai fi avut a fi uns domn; dar cum prea de curând a fost așezat domnul, este cu neputință ca sultanul să-și schimbe hotărârea”.

Pentru aceasta, Constantin a fost în continuare privit cu neîncredere de domnitor și de alți boieri, ca posibil pretendent la tron, deși Constantin nu dorea tronul, susține fiul său. Domnitorul Dimitrie Cantacuzino, „după ce a ajuns la Galați pe timp de iarnă, găsește Moldova (împânzită) de cazaci prădalnici, care trecuseră de la turci la muscali (adică ruși), vede toate acele ținuturi pline de tulburare și de tâlhării; domnul, nefiind învățat cu atare lucruri, se teme să meargă mai departe. Boierii nu-l pot suferi pe acest nou-venit”, iar domnitorul „neștiind (cum stau) lucrurile (și) rămas fără orice sfat, stă ținut la Galați.” Este sfătuit să atragă boieri precum Constantin și „le făgăduiau munți de aur: juruindu-le anume lui Gavrilă întărirea hătmăniei, iar lui Cantemir serdăria (iară serdăria înseamnă cârmuirea întregului olat (adică ținut) al Moldovei care este dincolo de râul Prut și lui îi dau ascultare corpurile de călăreți din acele părți, rânduite la hotare până la Hotin, Bender și Bugeac).” „Pe Cantemir îl face serdar și [îi încredințează] oastea moldoveană care îl însoțește, adăugând și câțiva turci și tătari, ca să-i alunge pe cazacii jefuitori și făptuitori de tâlhării pretutindeni în cuprinsul domniei și pe ceilalți

prădători de adunătură de felurite neamuri. Către această vreme i se născuse lui Cantemir cel de al doilea fiu, Dimitrie, în luna octombrie, 26. Pe acest fiu nou-născut Dimitrie-Vodă, ca să-și lege și mai tare sufletul lui Constantin Cantemir, îl primește din sfânta cristelniță și îl cheamă Dimitrie, după numele său, [și] îl dăruiește cu o foarte întinsă moșie din satele domniei, numită Valea Hei.” Este vorba despre viitorul savant Dimitrie Cantemir, botezat în biserica gălățeană care avea același nume. „Acestea fiind astfel rânduite la Galați, [Constantin] Cantemir, luându-și oștile, măcar că nu prea numeroase, se năpustește de pretutindeni asupra tâlharilor, pe unii îi prinde, pe alții îi alungă și în răstimp de o lună / le pune iară pe toate la adăpost și în bună pace. Dimitrie-Vodă, apucând scaunul lașilor, boierii toți se adună de la sine ca să i se închine. Cu toate acestea domnul, cum avea știre că numele și bărbăția lui Cantemir sunt vestite și renumite nu numai printre ai săi, ci până și la Curtea turcească, uitându-și jurământul și de curând împlinitele-i slujbe pline de credință, prinde ură din pizmă și are grijă ca, prin mii de tertipuri, să-i facă de petrecanie lui Cantemir; dar, fără vreo dreaptă pricină (adică motiv), nici nu cutează, nici nu poate să ridice mâna asupra-i, de vreme ce știa că, dacă vroia să încerce asupra-i vreo silnicie, toți moldovenii îl părăseau și i se alăturau lui Cantemir. Chiar dacă avea Cantemir știre, prin prietenii săi, de această ură iscată împotriva lui, se preface totuși că nu bănuiește nicidecum așa ceva din partea domnului și dă ascultare fără preget tuturor poruncilor.”

Să spunem ceva și despre haremul sultanului - multele neveste, de fapt sclave de lux, femei răpite în expedițiile militare turcești sau cumpărate de la alți războinici, tătari, dar și creștini, femei pe care demnitarii turci și le luau, din nații diferite, prin diferite metode: daruri, alianțe de război, oamenii fiind pe atunci vânduți ca și necuvântătoarele...

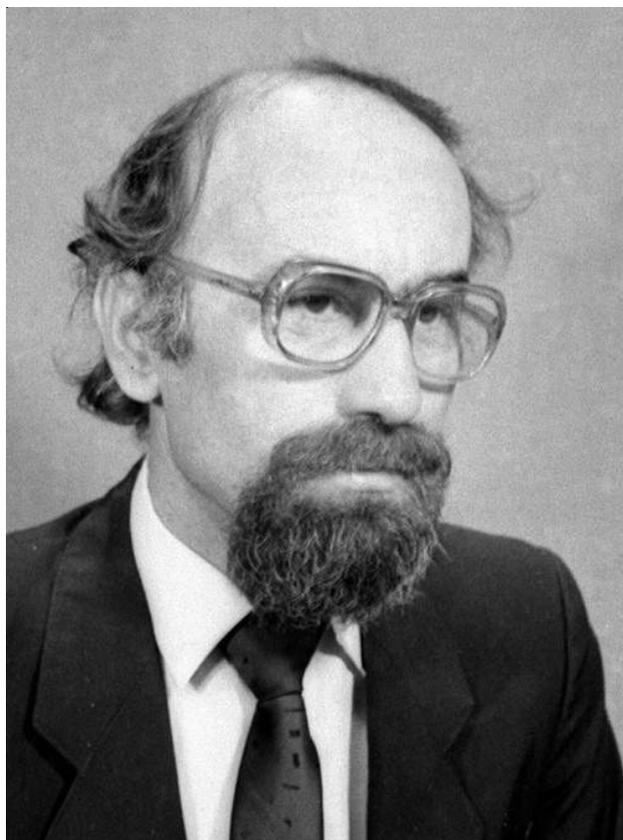
Până la urmă, Constantin Cantemir este numit domn, dar fiul său Dimitrie trebuie să fie dat zălog turcilor, adică ostatic, chiar dacă aparent oaspete al sultanului, și este trimis la Istanbul. Acolo, tânărul profită ca să învețe cât mai multe despre viitorul inamic și adună date ca să scrie cartea care prevestea căderea Imperiului Otoman, care se petrece însă doar peste aproape două veacuri, în războiul cu rușii și românii care ne aduce independența de stat.

**Fragment din volumul „Abecedar istoric gălățean”,
în curs de apariție la Editura Centrului Cultural Dunărea de Jos**

1. Misterioasa apariție a Curcubeului

Ion MANEA

Au fost odată două orașe mari și frumoase, cu numele lor Țiagla și Riabla, care se urau de moarte. Ele erau situate pe firul Dunării de Jos, la o distanță foarte mică unul de altul, precum două perle vecine în același prețios șirag. Unele dintre domniile voastre ar putea crede că ar fi vorba aici despre Galați și Brăila, că prea transparente ar fi anagramele și prea ar semăna descrierea de mai sus cu realitatea crudă, dar adevărat vă zic vouă, fiecare este îndreptățit să creadă ce vrea.

Există o mare diversitate de opinii în privința originii și vechimii lor, dar se impune tot mai mult cel puțin o orientare: istoricii de la Oxford, precum și cei de la Sorbona susțin că Riabla este mai veche decât Țiagla, în timp ce specialiștii de la Harvard, Cracovia și Cahul susțin contrariul.

Dar nu vechimea ar fi cea mai importantă problemă în derularea acestor nemaipomenite întâmplări, a căror istorisire eu le-am auzit cu sufletul la gură și tot așa vi le relatez. Ceea ce macină de milenii și strecoară neconținut venin în urechile mereu

ciulite ale oamenilor din ambele străvechi cetăți este Ura, da, Ura cu „u” cât se poate de mare! Să vedem însă cum și de ce.

Ultima atestare documentară autentică a Țiaglei a fost descoperită recent scrijelită primitiv pe o sculptură în metal dezgropată pe Dealul Bărboșilor, dar se lucrează încă la descifrarea inscripției, părerile celor chemați s-o facă fiind extrem de diverse și deloc agreeate de conducători. Dincolo, la Riabla, cu prilejul săpăturilor pricinuite de instalarea primului duș cu apă caldă în stațiunea Lacul Dulce, eveniment de o importanță istorică de-a dreptul copleșitoare, a fost descoperit un ciudat obiect metalic dreptunghiular, de 276 de grame, foarte asemănător cu o telecomandă, cam strâmbă, e adevărat, încrustat cu două semne atât de ciudate, încât nici nu pot fi măcar transcrise. O comisie special constituită emite o sumedenie de interpretări și supoziții, de asemenea, contradictorii și foarte greu de acceptat de oficialități, dar nicio concluzie nu se întrevede la orizont.

Pe scurt, mistere de nedeslușit planează ca niște nori bezmetici și deloc productivi pe cerul extrem de albastru ce le unea, pe cele două cetăți, cândva, tare demult, la începutul Lumii, și care le desparte atât de dramatic acum. Dar să intrăm în poveste!

În acea zi toridă de iulie, conducerea locală a Țiaglei se întrunise tocmai în problema deciptării scrijeliturii.

- Să o invităm la noi pe doamna Clio! a propus Elena Ionescu, frumoasa primăriță a orașului, într-o ședință extraordinară („de îndată”) a Consiliului Local.
- Cine dracu mai e și asta? întrebă la microfon un consilier din Opoziție.
- E fiica lui Zeus și a Mnemosynei! îi răspunse arogant unul din grupul Puterii.
- Atunci să vină! s-a strigat aproape în cor.
- Dar să nu stea prea mult! Că o să afle „ăia”! reveni cel din opoziție, arătând cu o mutră scârbită spre sud și oprindu-și la timp un scuipat plin de revoltă ce ar fi aterizat provocator pe podea, de n-ar fi fost impresionat de strălucirea ei.
- Asta e problema, domnilor și doamnelor! a glăsuț primărița, aranjându-și instinctual cocul cleopatric. Important este să nu afle cei de la Riabla! Doamna

Clio să ne descifreze inscripția noastră, istoria noastră scumpă și inalienabilă, să nu cumva s-o lăsăm să meargă și la Lacul Dulce! Riabilezii să rămână în întuneric! Moarte lor!

- Ura!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!! se auzi profund din toate piepturile aleșilor, iar cei care auzeau de afară, prin zidurile noi și inexpugnabile ale Primăriei ecoul aceluși strigăt magic, nu puteau fi lămuriți dacă era vorba despre cuvântul care exprima atât de profund sentimentul lor de dușmănie ancestrală față de vecini, sau celălalt, care nu era altul decât strigătul de luptă neînfricată și biruitoare în vecii vecilor și amin.

- Ura!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!! se auzi iar în stradă, de data aceasta parcă mai potolită și oarecum mai înțelept. Tunetul profund care făcu să vibreze sinistru geamurile uriașe ale clădirii de pe strada împărătească opriră brusc entuziasmul și hotărârea consilierilor și numai după câteva secunde bune de uluială se auzi dintr-un colț vocea baritonală a lui Laurențiu Creangă, fost preot dat afara din biserică pentru că trăsese cu pușca în ciorile din parcul parohiei, dar și pentru că fusese văzut cu un steag LGBTQ la o demonstrație împotriva riabilezilor:

- Păgânilor! Țasta e semn de mânia de la Sfântul Ilie, cucernicul! Cum să chemați o păgână în cetate? Eu nu sunt de acord să vină aici Clio asta!

- Părinte (lumea îi mai spunea încă „părinte”), mai ignorant ca dumneata nu-i alt consilier în sala asta! Și nici în afara ei. Poate vreunul de la Riabla să fie... Bine ți-au făcut ierarhii că te-au răspopit! a strigat un adversar de partid.

La al doilea tunet, care păru și mai îngrozitor decât primul, se întâmplă cel mai ciudat lucru din ziua aceea și, de fapt, din ultimul secol, poate chiar de la începutul istoriei. Fereastra imensă care acoperea aproape întregul perete dinspre parc se deschise de la sine și exact prin mijlocul ei poposi în sală un personaj ciudat, îmbrăcat într-un costum gri superb și având în mână dreaptă un bici din vârful căruia ieșeau mici scânteieri albastrii. În spate îi atârna un rucsăcel elegant.

- Sunt Sfântul Ilie! zise cu un glas bubuitoare, și vorbele lui se reverberară în toate colțurilor sălii imense ca niște tunete mai mici, de ambianță.

Asistența păru copleșită. Nimeni nu îndrăzni să spună ceva. Doar expreotul reuși să articuleze un fel de reproș:

- Vedeți?, l-ați mâniat pe sfânt!

- Am venit să vă arăt calea! acoperi ultima vorbă a consilierul oaspetele din fereastră.

- Cât suntem încă pe pace, eu îți spun bine-ai venit, Sfinte! glăsuși plin de emoție consilierul-poet Barbu Ion Nemțeanu.

- Binecuvântează-ne, Sfinte Ilie! strigă ridicându-se smerit în picioare și aplaudând frenetic Laurențiu Creangă.

Toți ceilalți rămăseseră la locurile lor, ascunzându-și cu mare greutate uluiala. După câteva secunde bune de tăcere în care se potolise cu aplauzele și răspopitul, doamna Elena Ionescu, primărița urbei, se simți obligată să intervină:

- Dumneata, sfinte, n-ai ușa în împărăția cerului? Puteai să ne ceri îngăduința și te-am fi primit cu bucurie în ședința noastră, că doar este știută ospitalitatea țiglezilor. Nu e permis să dai așa buzna cu fulgere și tunete peste organul nostru legislativ! Noi avem aici lucruri importante la ordinea zilei!

- Știu și tocmai de aceea am venit. Să vă arăt calea!

- Ce cale?

- Calea păcii, doamnelor și domnilor! Singura cale a viitorului!

- Dacă te referi, sfinte, la pacea noastră cu riabilezii, niciodată! Numai peste cadavrele noastre! Ai auzit? Numai peste cadavrele noastre! Și acum, ieși afară pe geamul pe care ai intrat! Și ia-ți și afurisitele alea de tunete și fulgere! Bagăți-le în rucsac!

Cel ce se prezentase a fi Sfântul Ilie se conformă imediat. I se mai văzu doar sfârșul biciului dispărând din cadrul larg al ferestrei dincolo de care orașul zâmbea unui curcubeu imens și atât de bine și clar înfipt în cer („îți vine să-l atingi cu mâna!”), ar fi exclamat poetul Barbu Ion Nemțeanu), încât mulți au zis că așa ceva nu se mai văzuse din comuna primitivă și chiar de mai înainte.

Din romanul în lucru „Galbrail, mon amour”

Cei patru DE PE STRADA DOMNEASCĂ

ILIE ZANFIR

Istoria unui oraș nu poate fi mai valoroasă decât cea a personalităților care i-au marcat destinul și, de aceea, Galațiul îi prețuiește pe toți cei ce, de-a lungul istoriei sale seculare, au contribuit cu brațele, cu mințile și cu visele/năzuințele lor la dezvoltarea urbei și a țării. Alexandru Ioan Cuza este unul dintre aceștia, iar Galațiul se strânge, prin oficialitățile și cetățenii ei de frunte, în fiecare an, de 24 ianuarie, în jurul lui, adică în jurul monumentului arhitectural care îi este dedicat și care se află pe strada Domnească, nu departe de Catedrala ortodoxă și în preajma bătrânei Grădini Publice. Dar, până a arăta în forma actuală, cu statuia impunătoare a domnitorului postată pe un soclu cu altoreliefuri alegorice legate de Unire și binefacerile ei, monumentul a trecut prin mai multe transformări, „rectificări” și adaptări, după cum prefacerile istorice au formulat revizuirii și comandamente ideologice.

Adevărul este că gălățenii au dorit să ridice pârcălabului lor și domnitorului Principatelor Unite un monument reprezentativ încă din anul 1891, iar unul dintre cei mai mari susținători ai acestei cauze a fost Vasile Alexandrescu Urechia, cel care donase deja urbei un bust al lui Kogălniceanu și dorea să contribuie chiar cu mijloace financiare proprii, la înălțarea unei statui pe care să i-o dedice domnitorului Unirii. Cu toate strădaniile obștei, abia în vara anului 1928 s-a inaugurat, pe locul de astăzi, un monument cu titlul „Unirea Principatelor”, având deasupra un bust al unionistului Lascăr Catargiu, lucrare realizată de sculptorul italian Raffaello Romanelli. După război, în 1948, Catargiu a fost îndepărtat de pe soclu, monumentul rămânând numai cu altoreliefurile reprezentând scene din munca câmpului... La o sută de ani de la Unirea Principatelor, în 1959, oficialitățile locale s-au simțit obligate să pună pe soclul gol un bust al lui Cuza, realizat de sculptorul Ion Dimitriu-Bârlad, dar, pentru că era prea mic, și contrasta cu amploarea bazei, în 1972, a fost înlocuit cu actuala statuie realizată de Ion Jalea. Figura impunătoare a

domnitorului se înalță ca o emblemă a orașului în care a fost președinte de tribunal, pârcălab, unde avea o casă, aparținând părinților săi, în care a locuit o vreme, și care, acum, este muzeu de istorie. Cu mâna stângă sprijinită pe sabie, Alexandru Ioan Cuza ține în mâna dreaptă așezată la rândul ei pe cea stângă un sul de hârtie, simbol al marilor reforme pe care le-a înfăptuit pentru tânărul stat și pentru viitorul României moderne.

Soarta a făcut ca bunul său prieten și colaborator, unionistul de frunte C. Negri, să-i fie în eternitate, la Galați, pe aproape, pentru că, pe aceeași stradă, în capătul celălalt, spre Dunăre, în parcul de lângă hotelul care poartă numele orașului, este immortalizat în bronz, într-o statuie, și ea, cu un destin la fel de labirintic. Statuia lui C. Negri fusese inaugurată la 17 iunie 1912, în fosta Piață Regală a urbei. Deteriorată în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, ea a fost depusă de autoritățile comuniste în viile din Vestul Galațiului și, abia în 1967, după ce sculptorul Vasile Onuț a restaurat-o, a fost din nou expusă, întâi, în Parcul Municipal, și, din 1985, în locul actual.

Pe soclul ei, în partea dreaptă, este instalată o placă de bronz pe care sunt reproduse cuvintele rostite de C. Negri, la 27 decembrie 1848, la Paris, într-o cuvântare ținută în fața studenților români, cu ocazia sărbătoririi onomasticii lui Ștefan cel Mare: În visele mele înflorite se arată viitorul României. Suntem milioane de români răzlețiți. Ce ne lipsește ca să ajungem un neam tare? Unirea, numai Unirea!... Să trăiască deci Unirea României! Printre cei care l-au prețuit foarte mult pe C. Negri, și care i-au subliniat cu adevărat valoarea și rolul în istorie s-a aflat și Mihai Eminescu, cel ce scria despre el: Unul dintre cei mai nobili bărbați ai românilor... Lui îi datorăm, în bună parte, actele mărețe săvârșite în istoria modernă a românilor. Dar cel ce rostise aceste cuvinte nu se află nici el departe de marele unionist, căci întruchiparea sa în marmură - prima statuie care i s-a înălțat în România - este situată pe aceeași stradă la câteva

sute de metri, în parcul care-i poartă numele, „Mihai Eminescu”.

În acea zi de 16 octombrie 1911, în parcul central al Galațiului se aflau Mihail Sadoveanu, Nicolae Iorga, Dimitrie Anghel, Ion Minulescu, Emil Gârleanu, Jean Bart, I.A. Bassarabescu, Natalia Negru și mulți alți scriitori artiști, oameni de cultură din toată țara, în frunte cu președintele Academiei Române, Duiliu Zamfirescu. Se inaugura statuia lui Mihai Eminescu, realizare a sculptorului Frederik Stork, după o fotografie a poetului făcută la 1885. Puțin mai târziu, peste o săptămână, despre statuia de la Galați, Nicolae Iorga scria în revista sa „Neamul Românesc”: În loc de a da pe un domn cu jachetă sau chiar redingotă, având o figură asemănătoare vădit cu fotografia lui Eminescu, sculptorul a făcut să răsară dintr-o lungă stâncă de marmură, însemnată de loviturile ciocanului, figura senină, blândă - nu visătoare, ci măreț dominantă a poetului în plină maturitate, în stăpânirea întregă a geniului său. Un trup sprinten de femeie se desface din piatră făcând să fâlfâie flacăra unei torțe - semn desigur al poeziei vioaie ce se smulge pentru dânsul din asprimea vieții înconjurătoare. E una dintre cele mai frumoase și mai expresive descrieri ale statuii, făcută de marele Iorga, martor al evenimentului inaugurării și cunoscător al operei și al vieții lui Mihai Eminescu. De atunci, în fiecare an, la 15 ianuarie și de 15 iunie, cele două date astrale care mărginesc existența pământească a „Luceafărului” poeziei

românești, gălățenii, generații după generații, vin cu buchete de flori la picioarele lui Eminescu și al eternei sale muze...

La capătul aceleiași străzi Domnești, pe malul Dunării, un alt mare bărbat al României veghează asupra orașului și a țării: **I.C. Brătianu**, întruchipat într-o statuie de bronz, operă a lui Oscar Spaethe și inaugurată în anul 1926. Nici acest monument n-a avut o istorie prea liniștită. Statuia a fost amplasată mai întâi în Piața „Sfinții Apostoli”, în apropiere de Dunăre, pe lângă Liceul de Marină de astăzi. Dar imediat după război, noile oficialități au dat-o jos - mai ales că era deteriorată și ciuruită de gloanțe! - de pe soclu și au ascuns-o în grajdurile Primăriei. Abia după revoluție, în 1992, ea a fost restaurată și instalată în locul actual, pe un nou soclu, în imediata apropiere a falezii, dominând zona de agrement din preajma Falezii superioare și asociindu-se celei a Dunării, fluviu pe care îl iubea și căruia îi știa cu adevărat sensul și importanța. Iată ce spunea el, la 16 noiembrie 1882: Libertatea Dunării este o condiție esențială pentru propășirea economică a țării (cuvinte reproduse pe soclu, în stânga lateral). Și tot despre Dunăre, în partea dreaptă: Are să facă un regim care să asigure libertatea Dunării, de unde începe să fie navigabilă, până la Mare (28 mai 1882). I.C. Brătianu, marele om politic și de stat, patriot și militant de frunte al Marii Uniri, este închipuit într-o ținută energică demnă, impunătoare, cu mâna stângă în buzunarul hainei, cu privirea scrutând departe în zare și cu mâna dreaptă arătând spre Basarabia și spre gurile Dunării, cu un gest ce parcă ar constitui un îndemn, Păstrați-le și păziți-le... Mai sunt și alte statui în Galați, răspândite în locuri diferite, în zone centrale, piețe, parcuri, reprezentând alți români importanți din istorie, politică, literatură, știință, artă, muzică etc., trăitori pe aceste meleaguri sau lucrând pentru propășirea lor, dar cei patru de pe strada Domnească, Mihai Eminescu, C. Negri și I.C. Brătianu, aproape unul lângă altul, în chiar centrul orașului, iar Al.I. Cuza, ceva mai spre nord, dincolo de busturile lui Kogălniceanu și Saligny, trasează pe strada purtând un nume atât de potrivit cum este acela de „Domnească” un ax al demnității și al verticalității naționale, o întruchipare în bronz și marmură a unui segment de istorie dintre cele mai semnificative pentru această zonă a țării și pentru întreg poporul român. Când îi ai acasă pe Eminescu, Negri, Cuza și Brătianu, poți spera la un viitor în care alți bărbați, de aceeași putere și de aceeași aleasă plămădă, vor fi urcați în statui pentru ceea ce vor fi făcând în slujba celor din rândurile cărora au răsărit...

Adrian Zăinescu

LIBER

Mă întreb
ce ține cerul
să nu fugă departe,
cine-l ține legat
acolo, sus,
unde puteam să jur că-i liber
și că poate oricând pleca
după bunul său plac?
Văd totuși că e acolo mereu,
în fiecare zi altfel,
uneori mai mohorât,
sau poate doar trist că nu poate fugi.
Sau pleacă odată cu noi,
atunci când n-om mai fi,
iar până atunci ne-așteaptă răbdător
acolo, sus, ca să credem că-i liber
și să ne dea curaj?

FIR CU PLUMB

Măsor lumea cu firul cu plumb
ca să văd cât de dreaptă mai este.

Ceva nu-mi iese însă la socoteală,
ori nu țin eu bine capătul aței,
ori plumbul e atras de vreunul
dintre polii magnetici.
Nu știu exact,
dar clar ceva nu iese bine.

Mă încăpățânez totuși
să măsor lumea zi de zi,
convins că-i numai vina mea
și a celui care a creat așa asta
blestemată cu plumb.

MELC

Crezi că eu sunt cel care salvează
melcul ăsta care mi-a ieșit în drum,
sau lui, cu cochilia sa spiralată,
i-a fost dat să fie luat
din drumul meu?
Pe al cărui destin mergem,
al nostru sau
al unei spirale temporare
în formă de cochilie?

ROTAȚIE

Cu toată viteza lui,
pământul se învâрте
fără să țină seama
că, în fiecare clipă,
unii dintre noi
nu se mai pot ține
și cad în gol, undeva.

Încercăm să ne facem tot mai grei,
ne umplem de gânduri,
ne înhămăm cu fel de fel de probleme,
doar ca să avem aderența mai bună,
să fim mai stabili și să ne ținem
mai bine
de pământul ăsta,
să nu alunecăm și să ne pierdem
în neant.

Netulburat de temerile noastre,
pământul se tot învâрте,
nu vrea deloc să se oprească,
cine se ține bine rezistă,
cine nu, să fie sănătos.

Cu fiecare rotație se scutură
de mii și mii de oameni
și doar ecoul strigătelor lor
de pe urmă
ne mai amintesc de ei,
îngândurați și atenți
să mai rezistăm măcar
o rotație, două,
până s-o opri cu totul.

CONSEMĂRI MONOGRAFICE*

Ghiță NAZARE

Virginia Chiriac, dublu profesor de limbă română și de limbă rusă, cu preocupări recunoscute de istorie și critică literară, traducătoare avizată din limba lui Tolstoi, îl dăinuiește în conștiința posterității pe reputatul medic și scriitor nemțean Dorel RAAPE. În cele peste 100 de pagini ale recente cărți, „Dorel Raape - viața și activitatea literară”, structurată pe cinci capitole (Schită biografică, Repere critice, Cronici amicale, Poezii și Sculpturi), autoarea ne prezintă într-un registru amical, emoțional, aspecte din viața reputatului medic, evidențiind culorile poeziei și artei unei personalități distincte și distinse.

materialului epic, prin avalanșa noianului de informații enciclopedice, dobândite prin studiu și cercetare din varii domenii ale artei și științei”. Având o capacitate extraordinară de a sesiza esențialul, particularitatea, poate și ca urmare a unei cunoașteri profunde a vieții și operei lui Dorel Raape, Virginia Chiriac face judecăți de valoare asupra creațiilor originalului scriitor. Un exemplu este concludent: referindu-se la ultima carte semnată de Dorel Raape, Ca sarea în bucate... far niente, o consideră „o lucrare polifonică, ce izvorăște din marea vocație a scriitorului de a sublima esența

Aflăm din cartea Virginiei Chiriac că Dorel Raape s-a născut pe 13 august 1953, la Târgu-Ocna, la maternitatea Spitalului deschis în casele boierului Costache Negri, entuziastul unionist și om politic român de la mijlocul veacului al XIX-lea, cu moșie și la Mânjina gălățeană, din mamă româncă și din tată neamț. Figura emblematică a lui Costache Negri îl va însoți pe Raape de-a lungul vieții: a absolvit cursurile Liceului „Costache Negri” din Târgu-Ocna și a fost membru al Societății Literare „Costache Negri” din Galați.

Virginia Chiriac este impresionată de vocația cărturărească a copilului, a tânărului și apoi a scriitorului Dorel Raape, „voinicul cel cu cartea în mână născut”, un adolescent „eminent la învățătură”, despre care o fostă colegă își amintește că Dorel era „singurul din școală pe care îl dădea exemplu la toate materiile domnul diriginte”. Viața de student a tânărului Raape la Facultatea de Medicină din București „se desfășoară în ritmul avântat al tinereții, între orele de curs, lecturi, vizionări de spectacole și inerentele petreceri tinerești”, așa cum le consemnează chiar viitorul medic în romanele sale „Noaptea Valpurgică” și „Draculatown”. În continuare, autoarea ne dezvăluie cele mai semnificative repere ale carierei medicale a reputatului doctor, cât și ale celei de scriitor distinct afirmat în literatura noastră, Dorel Raape.

Am precizat de mai multe ori că Dorel Raape a fost o personalitate distinctă și, evident, autorul unei opere distincte în literatura noastră. „Dorel Raape, spune și autoarea monografiei, este un artist total, atipic, în contextul literaturii noastre, nu numai prin noutatea incontestabilă a stilului, ci și prin densitatea

materialului lexical, în vibrații armonice acustice, profund consonante cu mișcările lăuntrice ale sufletului personajelor sau cu tumultul neconținut al materiei”, (p.19). Mai mult, autoarea pare copleșită de personalitatea artistică a scriitorului Dorel Raape, considerând că „este greu de definit în limita unei formulări convenționale, depășind categoric pragul de sus al înțelegerii obișnuite, prin vastitatea orizontului său cultural și virtuțile unei genialități debordând de talent și imaginație” (p.20). Și asemenea valorizări le face Virginia Chiriac și cu privire la alte opere ale lui Dorel Raape: Texte, Noaptea valpurgică în DraculaTown, Cazania îngerului căzut, TRISTÂN TZARA Apei Dâmboviței, Meșterul Manole.

Virginia Chiriac, ca un alt argument forte privind valoarea creației lui Dorel Raape, introduce în volumul monografic despre care vorbim, la capitolul trei, câteva Cronici amicale la cărțile lui Raape, semnate de cunoscuți critici literari: Romulus-Dan Busnea, Adi George Secară, Ramona Gavriloaia și Ana Dobre. În același context argumentativ, Virginia Chiriac își consolidează credibilitatea aprecierilor sale referitoare la creațiile lui Dorel Raape prin includerea în ultima parte a monografiei a câtorva dintre realizările poetice „recitate de dom-Tristan îndrum spre hotel” (Tristețe din dragoste, Tristețe din dragoste de țară, Tristețe de Anul Nou, Tristețe de fag, stejar și tei și Tristețe exatologică) și lucrările plastice, sculpturi. Cartea Virginiei Chiriac este un excelent documentar Dorel Raape, dar și un omagiu adus acestuia după plecarea lui Dincolo, în împărăția cerurilor, într-o zi din mijlocul primăverii anului 2021, la nici 70 de ani.

*Virginia Chiriac, DOREL RAAPE - viața și activitatea literară, Editura LUCAS, Brăila, 2021

O nouă carte de proză a dramaturgului Dan Plăeșu GARSONIERA LU' ĂL BĂTRÂN

Violeta IONESCU

Scriitor prolific, Dan Plăeșu are un palmares de invidiat. A debutat cu poezie în 1966, apoi cu teatru, scriind „Semnat indescifrabil Mitică”, o piesă memorabilă care a avut premiera în 1979 și s-a jucat până la mijlocul anilor 80, când a murit Dimitrie Bitang, actorul care-l interpreta pe Mitică. Au fost peste 150 de reprezentații, fiind una dintre cele mai jucate montări de pe scena gălățeană. Au urmat încă patru piese dramatice care s-au jucat pe scene profesionale, trei pentru scene de amatori și multe alte piese care au fost publicate în reviste și antologii. Printre acestea, are încă 11 cărți de proză publicate la diferite edituri din Galați și din țară.

Să vă spun și câte se mai află încă în manuscris? Ca orice scriitor care se respectă, Dan Plăeșu are în sertarele sale proiecte care își așteaptă ieșirea la rampă. Numai că rigurozitatea lui peste măsură îl obligă să le analizeze mereu, să le transforme și să le dea fața cu care se cuvine să iasă în lume.

Cea mai recentă carte care i-a ieșit de sub tipar este acum „Garsoniera lu' Ăl Bătrân”, o culegere de proze scurte, majoritatea de factură dramatică, pentru că, dramaturg fiind, el nu se poate debarasa de tentația dialogului meșteșugit. Personajele sale sunt într-un dialog aproape continuu, replicile curg, ca-n teatru, una după alta, cu o ușurință și un firesc nemaipomenit.

În afară de ultima proză, intitulată „Bulevardul cu amintiri” - care merită o analiză separată - toate prozele lui de aici sunt de o factură nouă, pe care nu a

mai abordat-o până acum. Sunt o împletire a realității cu fantasticul, cu magia, cu paranormalul, cu visul, cu tot ce transcende din această viață și care, la o primă vedere face parte din lumea de „dincolo”.

De altfel, coperta cărții, care sugerează un înger la fereastră, prefigurează atmosfera în care autorul te invită să intri. În diferite ipostaze, oniricul apare în viața de zi cu zi, ca o altă realitate, pe care numai eroul sau eroina îl vede, cu care și vorbește, ca într-o transă indusă.

Heraclit spune că „Cei trei au o lume comună, numai cei ce visează au lumea lor”. Așa se întâmplă și aici. Fiecare personaj are lumea lui, fiecare om este o lume. Iar ce se întâmplă depășește realitatea imediată și ni se înfățișează conform dorințelor acestor personaje, nu puțințelor lor.

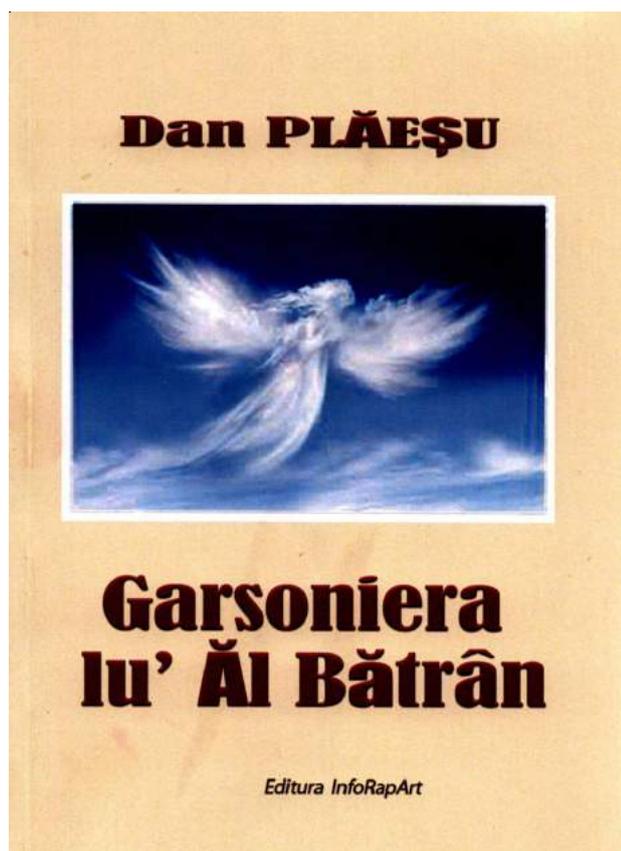
Problema e că vrem să schimbăm lumea, dar lumea nu se schimbă, este la fel de bună ori de rea cum am găsit-o noi când am pătruns în ea.

Dan Plăeșu depășește măsura lucrurilor, intră în absurd, se joacă cu absurdul, crează realități neverosimile, posibile totuși prin forța creației sale.

Cea mai lungă proză este și cea care dă titlul cărții. Dialogurile sunt și aici continue, sunt spumoase, uneori aduc a hărțuire și ceartă de bloc sau de birou, dar în esență spun ceva care ar trebui remarcat. Este lumea Genezei, adusă „cu picioarele pe pământ”, personajele biblice nu sunt altceva decât prototipuri ale lumii de azi, iar „Ăl Bătrân”, atât de bătrân cât eternitatea însăși, foarte singur și pentru că este „Unic”, ei bine, El locuiește într-o „garsonieră”... nu mai mare decât universul însuși.

„Bulevardul cu amintiri” este însă cu totul altceva. Este un fragment de autobiografie pe care autorul a decis să îl adauge în această carte, deși ne-a mărturisit că a fost scris cu mulți ani în urmă. Un fragment autobiografic care se oprește la un moment dat, dar să nu uităm, aceasta este doar literatură pură. Este, cum spune Goethe, „fragmentul fragmentelor”; „o parte infimă din ceea ce s-a întâmplat s-a scris, iar din ce s-a scris, o parte infimă s-a păstrat...”

Sigur, este partea cea mai frumoasă a copilăriei lui, de care își amintește cu mare drag, fiindcă niciun loc din cer sau de pe pământ nu poate fi mai frumos decât locul în care ne-am născut. Întâmplările sunt reale, chiar dacă amintirile sunt cernute ca prin vis. Este lumea Galațiului de după război, lumea trezirii la o realitate dură, pe care autorul a trăit-o. Mulți de

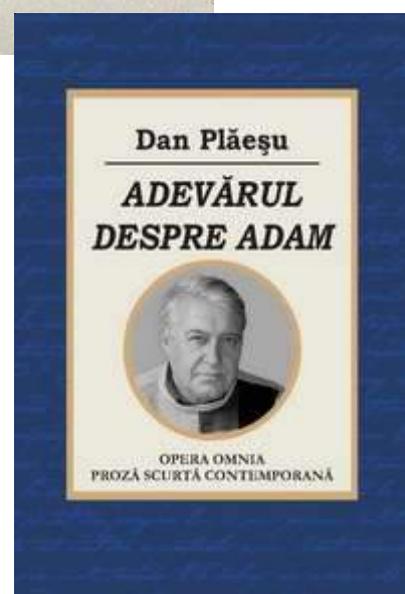
vârsta lui și-o reamintesc citindu-l, iar cei mai tineri o vor descoperi ca pe o poveste ciudată.

Drept să spun, până nu am citit aceste pagini, nu mi l-am putut imagina pe Dan Plăeșu copil, agățat de vagoanele de tramvai de pe strada Brăilei sau dându-se pe derdeluș, sau cățărându-se în copaci și citind, pitit acolo printre frunze, cărțile care i-au înflăcărat copilăria. Mi-am amintit că și eu, ca și el, mergeam cu părinții mei la cinematograful și cum era bătaie la bilete și cum intram pe la jumătatea filmului și rămâneam în continuare să vedem începutul...

Toate aceste amintiri au farmecul lor. Casa copilăriei, curtea, strada, vecinii, tovarășii de joacă, părinții - mama, tata - fiecare cu darul lui neprețuit. Dan Plăeșu mai are încă multe de spus, chiar după ce a încheiat acest fragment din viața lui, fiindcă el a trăit intens viața urbei și a acestei țări. Ca ziarist la Viața liberă, și nu numai, în anii de prefaceri totale, are în spate o tolbă maaaare cu povești încă nespuse nimănu. Pe când oare le vom putea citi și noi?

O știre de ultimă oră: suntem anunțați - pe surse! - că Dan Plăeșu are de gând să dea drumul, anul viitor, romanului „Dincolo de valuri”. Ce v-am spus eu? Tolba se deșartă...

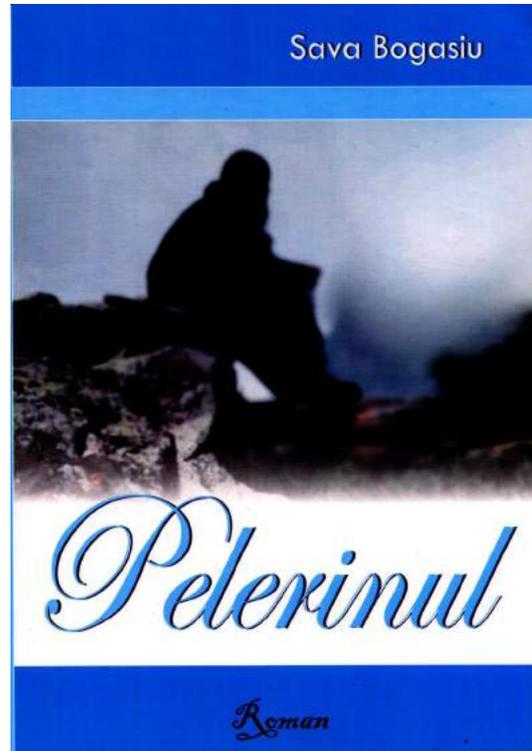
La cei 80 de ani împliniți acum, în luna octombrie, îi dorim și noi, acestui veteran al literelor, multă sănătate, inspirație și dragoste de a-și urma în continuare visul!

Sava Bogasiu „Pelerinul”, Editura Alpha MDN, Buzău 2019

Violeta IONESCU

Preotul Mihail Milea, alias Sava Bogasiu, scriitor cunoscut, publică acum o carte de apologetică creștină, cu titlul „Pelerinul”, care conduce cititorul pe cărări nebănuite și nebătute, prin Dobrogea din secolul al IV-lea, surprinzând momentul când moaștele Sfântului Sava, martirizat de goți, sunt duse în pelerinaj spre Capadocia, pentru a fi acolo înhumat, la cererea rudei sale, Sfântul Vasile cel Mare.

Pelerinul este chiar numele eroului principal care însoțește aceste moaște, împreună cu un bătrân monah, Părintele Sansalas și doi credincioși care se călugăresc și ei în Capadocia. Drumul până acolo, trecând pe la Axiopolis, pe la Tomis (întâlnirea cu episcopul Bretanion este tulburătoare), apoi cu Sfântul Vasile cel Mare însuși, este o iluminare, atât pentru Pelerin, cât și pentru cititor, care află, prin convorbirile duhovnicești cu bătrânul Părinte Sansalas, esența învățaturii creștine. Cine nu cunoaște adevărurile biblice, nu le-a citit, nu le-a ascultat în predicile de la biserică, poate să citească această carte și se va lumina în multe privințe.

Iertată să-mi fie îndrăzneala, dar am, totuși, câteva observații, care țin de istorie, nu de religie:

- Provincia Scythia Minor nu este „de pe vremea Mântuitorului Hristos”, așa cum se susține, fiindcă pe atunci porțiunea aceea dintre Dunăre și mare aparținea de Moesia Inferior. A devenit provincie romană cu acest nume abia după împărțirea administrativă din 297 d. Hr., a împăratului Dioclețian, când i-a fixat reședința la Tomis.

- Sciții trăiau în nordul Mării Negre (Scythia Maior), parte din ei și în provincia de mai târziu Scythia Minor. Așadar, când Sfântul Andrei pomenește de sciți, nu înseamnă că ei trăiau în „Scythia Minor” (care nici nu exista pe atunci).

- Și încă ceva: după retragerea Aureliană (271-274 d. Hr.), de la nord de Dunăre, fostul teritoriu stăpânit odinioară de romani nu se mai numea Dacia. Așa că Pelerinul care venea din Țara Sfântă nu putea să se întoarcă în țara sa, Dacia, care nu se mai numea așa. Poate Goția.

Neținând seama de aceste mici amănunte, în esența ei, cartea este revelatoare și pilduitoare. Se citește cu ușurință și cu plăcere, iar pentru cei care-i înțeleg miezul, chiar cu evlavie.

Eleonora Stamate
Tecuci - mon amour.
Antologia iubirilor mele
tecucene, Ed. PapiRuS Media,
2020

Eleonora Stamate, Doamna literelor tecucene, poetă de renume, autoare a opt cărți de poezie și a multor articole în ziare și reviste de cultură, profesoară de limba română și franceză, traducătoare, animatoare culturală de primă mână, redactor șef al revistei „Tecuciul literar și artistic”, subvenționată de Primăria Tecuci, a mărturisit într-un interviu acordat dlui prof. Ghiță Nazare că și-a descoperit pasiunea pentru scris încă din copilărie și a concretizat-o în liceu, când a pus bazele revistei „Bilete pentru ucenici”, de la Craiova. Acolo a publicat primele sale încercări poetice, apoi a devenit redactorul șef al acestei publicații. În facultate a debutat în revista „Ramuri” de la Craiova.

„Poezia - spunea ea - îmi oferă liniște, mă provoacă. Pentru mine, scriitorii sunt ființe coborâte din cer.”

Și ea a devenit, cu timpul, o ființă coborâtă din cer. Versurile ei sunt hieratice, cad parcă dintr-un plan astral. Adolescentină uneori, Eleonora Stamate nu vrea să iasă din carapacea visului ei și se oferă tuturor cu aristocrată gentilețe.

Cartea „Tecuci - mon amour” este o antologie, așa cum spune și subtitlul ei, a iubirilor (vedeți, sunt mai multe!) pentru orașul de adopție. Olteancă, născută la Craiova, s-a integrat atât de bine în „melosul” moldovean, în atmosfera patriarhală de provincie care i-a conferit pace și răgazul de a scrie: „Viață de târg provincial... case părăsite, ziduri crăpate.../ Parcă așteaptă mâinile care să le deschidă ferestrele/ mucegăite, iar între fotolii tocite, în văzul tăcerii, simți/ torsul pisicilor ce se tolănesc ca într-un capăt de rai,/ ascultând zgomotul roților de tren, ce le cheamă la/ fereastră, să salute ultimul tren al istoriei trecător prin/ Tecuciul ancestral... “ („Reverență”)

Sau: „Visez același oraș cu străzi paralele,/ cu tineri înfomețați/ de nerăbdare,/ cu tați care-i învață pe copii mersul pe bicicletă,/ cu vecini care sparg nuci,/ bunicuțe ce pornesc patefonul/ și dansează în stradă,/ între cearșafuri proaspăt apretate, unde o balerină/ surdă/ mimează muzica valsului,/ iar Dumnezeu în Catedrală/ scrie ultimul poem/ cu flori de salcâm...” („Provincială”).

Eleonora Stamate este un nume de care sigur se va vorbi, pentru că a adus cerul pe pământ și l-a împărțit la fiecare.

DOAMNELE VOIEVOZILOR ROMÂNI

În istoria românilor dar și în general în istoria Europei, a domni a fost apanajul masculin. De aceea, istoria noastră a reținut mai cu seamă voievozii, care s-au perindat pe tronurile țărilor române. Dar alături de ei, în umbra lor, au trăit doamne ale acestor voievozi, soții care au avut însemnătatea lor în viața acestor domni. Unele și-au jucat rolul cu discreție. Despre unele se știu atât de puține lucruri, încât ele rămân până azi figuri enigmatice ale trecutului nostru, deși au fost soțiile unor domnitori importanți, ale căror domnii sunt cunoscute.

Romfilatelia readuce în memorie figurile a patru dintre aceste doamne prin emisiunea de mărci poștale **Doamnele Voievozilor** români, care a fost

introdusă în circulație pe data de 21 mai 2021.

Pe timbrul cu valoarea nominală de **2 lei** este ilustrată figura **doamnei Mara**, soția lui Mircea cel Bătrân. Chipul ei s-a păstrat în pictura votivă de la Schitul Brădet, din județul Argeș.

Fig. 1 Timbrul care ilustrează figura doamnei Mara

Această doamnă a Țării Românești este o figură misterioasă. Nu i se cunoaște cu precizie anul nașterii și nici cel al morții și nici măcar familia. Se crede că ar fi provenit dintr-o familie de nobili maghiari. Este numită Mara, dar numele ei a fost reconstruit pornind de la o inscripție incompletă. Unii istorici susțin că s-ar numi la fel de bine Ana sau Klara. Conform unei ipoteze actuale, s-ar fi numit Maria Tolmay sau Klara și ar fi deținut o proprietate în apropiere de Lacul Balaton din Ungaria. Se pare că ar fi fost mama lui Mihai, singurul fiu legitim al lui Mircea cel Bătrân. Ulterior acesta a domnit singur, după moartea lui Mircea, din 1418 până la 1420.

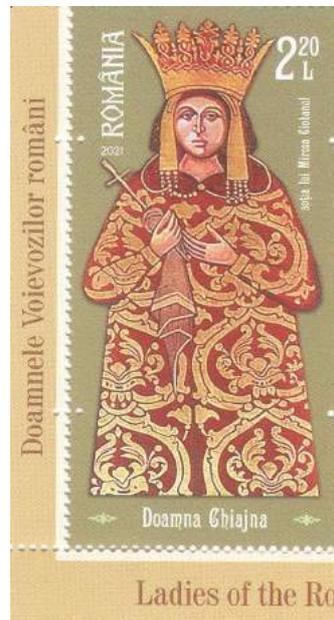

Fig. 2 Timbrul care o reprezintă pe doamna Chiajna

Pe timbrul cu valoarea nominală de **2,20 lei** este reprezentată **doamna Chiajna**, soția lui Mircea Ciobanul, de trei ori domnitor al Valahiei (1545-1552, 1553-1554, 1558-1559). Imaginea ei s-a păstrat în pictura votivă din Biserica Domnească de la Curtea Veche, cea mai veche biserică din București. Doamnei Chiajna istoricii și literații

i-au construit o faimă de femeie dură, domitoare, ahtiată de mări.

Istoricul C.Giurescu îi face o caracterizare: „O femeie energică, de mare voință, aprigă față de dușmani, cultă, dar fără scrupule și lipsită complet de moralitate și de pudoare”.

La moartea lui Mircea Ciobanu, fiul său Petru cel Tânăr, avea numai 12 ani. Adevărata conducătoare a Valahiei a devenit Chiajna, care a izbutit să-și mențină fiul pe tron aproape nouă ani (1559-1568).

În 1568, Petru cel Tânăr a căzut în dizgrația Porții și a fost exilat, împreună cu mama sa. A murit în anul următor, Chiajna i-a supraviețuit aproape 20 de ani, murind în 1588, după ce, mânată de firea ei domitoare, susținuse alți pretendenți la tronurile Valahiei și Moldovei, prin intrigi, comploturi și bătălii.

Fig. 3 Timbrul cu imaginea doamnei Elina

Pe timbrul cu valoarea nominală de **5,50 lei** este reprezentată **doamna Elina**, soția l ui Matei

Basarab, domn care a cârmuit Țara Românească timp de peste două decenii (1632-1654).

Doamna Elina este puțin cunoscută pentru contribuția ei la evoluția țării. Elina Năsturel Herescu provenea dintr-o familie de oameni cultivați. Fratele ei era cărturarul Udriște Năsturel, poet, traducător, un susținător al tiparului și al introducerii limbii române în biserică. Elina a primit și ea o creștere aleasă: citea mult, era interesată de istorie și artă, cunoștea latina, greaca și slavona. Domnia lui Matei Basarab a fost, pentru Valahia, una de relativă stabilitate și de dezvoltare economică și culturală. Doamna Elina, care i-a fost soție timp de 40 de ani, a avut o contribuție atât la frumoasa reputație a domnitorului cât și la progresul țării. A sprijinit dezvoltarea tiparului, a ctitorit biserici, a gospodărit reședința domnească.

Imaginea ei apare într-o carte apărută în vremea domniei lui Matei Basarab - un Liturghier- mărturie a dezvoltării culturii, la care a contribuit și doamna Elina.

Fig. 4 Timbrul în care apare doamna Maria Voichița

Pe timbrul cu valoare nominală de 19,50 lei apare doamna Maria Voichița, cea de-a treia și ultima soție, a lui Ștefan cel Mare.

Imaginea se regăsește pe o dveră (perdea care acoperă ușa altarului) bogat brodată. Piesa este cunoscută sub numele de Dvera

Răstignirii și datează din 1500, aflându-se azi la Muzeul Mănăstirii Putna. Maria Voichița era fiica lui Radu cel Frumos, de patru ori domn al Țării Românești (1462-1473, 1473-1474, 1474, 1474-1475), și a soției acestuia, doamna Maria Despina. S-a căsătorit cu Ștefan cel Mare probabil în 1478, după ce domnul rămăsese pentru a doua oară văduv, în urma morții Măriei Comnena (Maria de Mangop), în 1477. Căsătoria a urmat unor evenimente dramatice. În 1473, Ștefan cel Mare a întreprins o expediție militară în Țara Românească, pentru a-l detrona pe Radu cel Frumos și a înscăuna un pretendent susținut de el, pe Basarab Laiotă cel Bătrân. Relațiile lui Ștefan cel Mare cu Radu cel Frumos au fost întotdeauna ostile. Radu, crescut la Constantinopol, era prea apropiat de turci pentru a fi un vecin comod pentru voievodul Moldovei. Ștefan

cel Mare l-a detronat în mai multe rânduri, prin intervenții militare.

Maria Voichița și mama ei, Maria Despina, au fost luate ostatic și duse în cetatea Sucevei. Voichița a crescut la curtea lui Ștefan cel Mare, iar în cele din urmă acesta a luat-o în căsătorie. A avut cu ea două fiice și un fiu, viitorul voievod Bogdan al III-lea, care a domnit în Moldova între anii 1504 și 1517.

Fig. 5 Plicul „prima zi” unde este imprimat chipul doamnei Milița Despina, soția lui Neagoie Basarab

Cele două plicuri „prima zi” ale emisiunii, sunt echipate cu timbrele emisiunii, numerotate și obliterate cu ștampila „prima zi” (21 mai 2021).

Fig. 6 Plicul „prima zi” cu imaginea doamnei Stanca soția lui Mihai Vitezul

Pe plicuri sunt reprezentate doamna Milița Despina, soția lui Neagoie Basarab, domn al Țării Românești (1512-1521), și doamna Stanca, soția voievodului Mihai Viteazul <1>.

Romfilatelia a abordat de data asta un subiect special, care pune în valoare doamnele voievozilor.

<1> Broșura Romfilatelia dedicată emisiunii: Doamnele Voievozilor români. 2021

Poezia-Prozei Luminiței Potîrniche

Ioana STOIAN

- Răsfoind revista Centrului Cultural-Dunărea de Jos, mi-a atras atenția prezentarea mai mult decât avizată a prozei de debut a Luminiței Potîrniche-“Piața de Păsări”, semnată Violeta Ionescu. Legătura cu Luminița Potîrniche mi s-a făcut neașteptat de repede, grație tehnologiei moderne față de care recunosc, am reticențe.

M-am coborât din scările Centrului Cultural, că deja mi se făcuse legătura cu autoarea celor două cărți de fapt, “Piața de Păsări” și “Tanti Clara, Madam Sand și alte câteva femei”. În aceeași zi ne-am întâlnit, ne-am recunoscut providențial fără să ne fi văzut vreodată. Unde? În Stația “La Gradea”, așa cum i se spunea nu demult. Citind, am remarcat trecerea lină de la poezie la proză, un fel de Panta Rhei literar, din poveste în poveștile trecutului apropiat al orașului nostru. Și pentru că eu cred cu tărie în viitorul acestui trecut, îmi permit să fac un excurs asupra denumirii stației de troleibuz. Domnul Jenică Gradea a fost proprietarul caselor de pe Strada Sfânta Vineri colț cu Strada Brăilei. Casele, “de la față” erau o băcănie, cele din spate, erau închiriate. După naționalizare, băcănia a devenit “Alimentara”, profil pe care și-l păstrează și astăzi. L-am cunoscut pe domnul Gradea. Era un bătrânel jovial căruia i se mai lăsase “o cămăruță”, mai curând o anexă a gospodăriei. Purta inevitabil un pantalon cafeniu, o cămașă ecosez și o șapcă asortată. Ne aduna copii fiind în jurul său și ne cumpăra bomboane din “propria-i” prăvălie. Trăind în plină ascensiune comunistă, Luminița Potîrniche,

scoate din cămăruța sufletului chipuri, fapte, locuri, întâmplări, pe care ni le oferă așa, ca pe niște spovedanii. Banalele străzi, casele tip vagon sau “cu două odăi pe sală”, curțile comune, traiul în comun, vecinii din toate neamurile, sunt prezentate cu meșteșug literar și minuțiozitate de giuvaergiu. Despre portretistică ce s-ar mai putea spune? Doar atât că autoarea reușește să radiografeze stilistic personaje mai mult sau mai puțin accentuate, dar care i-au tușat propria-i biografie. Eroinele de atunci, fie cele care-și fierb cojile de mere la lampa de gaz, fie cele cu părul “pe moațe” cu capoate de zanana de sub care se ițesc poalele cămășii de noapte, nu sunt cu nimic mai prejos decât cele de astăzi. Fie că este vorba de Tanti Clara, madam Sand, Prenica Viorica, sau figuri masculine ca Adrian, Cătălin, nea Robu, facem cunoștință cu oameni obișnuiți care și-au purtat cu stoicism propriul destin. Asemeni Luminiței Potîrniche înaintașii contemporani ai scrisului au creionat cu dibăcie pe Tanti Maria - Prutonieva, pe Doda- Porumbița din Fanar-Violeta Ionescu sau pe Mitrița (mama autorului), Iza, Nelu Zamfir, Kolea, Radu Castravete - Piața Veche autor Ioan Gh.Tofan. Mama autoarei, supraveghetorul discret al pregătirilor pentru școală este omniprezentă cu chip iconic, cu veleități de pedagog. Purtând-o de mână pe la cucoane pare că intuitiv mai curând, i-a marcat destinul scriitoricesc. Iată cum Luminița Potîrniche a mai adăugat o pagină de istorie recentă orașului nostru, o istorie condimentată din belșug cu picanterii savuroase ce dau sațietate minții și inimii cititorului. Pentru toate acestea, îți mulțumesc stimată Doamnă a condeului și sper sau sperăm în revigorarea sentimentului de apartenență la acest spațiu dunărean.

UN CARNAVAL MISTERIOS

Octavian MIHALCEA

Cartea Silviei-Ioana Sofineti, *Feline pândind printre gânduri* (Editgraph, Buzău, 2021), ne propune multiple plonjări lirice printre detaliile lumii, cu o deosebită acuitate în a surprinde valențele esențiale și particularitățile inedite ale acestora. Gândurile etalate aici conțin metafore care-si asumă roluri normative. Imaginația e fecundă, cu feline care veghează năzuințele unui suflet poetic însetat de nemărginire. Sunt preconizate ample purificări, reevaluări la nivelul interiorității. Calitățile morale ies în evidență, odată cu problematicele situații care intervin frecvent. Idealul nesfârșirilor fluide e în prim-plan. Atracția pentru mare se conjugă cu o formă de magnetism existențial. Gânduri esopice,

umbrase, edifică peisaje adeseori supuse misterelor profunde, solitudine încărcată cu păsări. Silueta lui Bacovia girează toată această atmosferă simbolică. Umbre melancolice însoțesc anotimpurile poeziei din volumul Silviei-Ioana Sofineti. Sunt presupuse anumite modificări atitudinale, pentru a ieși dintr-un rigid canon hibernal: “în ceața dimineții toate umbrele sunt negre/ sub pași îți scârțâie sufletul ei/ pe cărări de alb sunt crengi de alb/ prin aburi/ ea strigă mut./ ridică-ți talpa și fă un pas în spate/ desfă din lanțuri ființa/ las-o să zboare printre păsările răsăritului/ în veselă rotire/ pe deasupra copacilor înghețați/ descleștează-ți zâmbetul/ transformă rictusul în visare/ spre zări de gri, care vor fi albastre./ întâi, însă, fa un pas înapoi.” (libertate de gheață). La nivel liric, sunt mai multe moduri de a rezista expansiunii întunericului. Totuși, semnul echivocului planează asupra întrebărilor și a potențialelor răspunsuri. Oglindirile senine vor constitui întotdeauna ceva dezirabil. Până atunci, rămân incontestabilele bucurii ale interiorului, vestind simplitate și virtute. Nu de puține ori, prezența unei pisici negre poate echilibra tensiunile. Dar semnele deșertăciunii sunt mereu recognoscibile. La orizont se

prefigurează o sinteză inedită: “nu pleca încă/ îți cere copacul/ la umbra gândului tău/ simt cum îmi cresc/ nervurile frunzelor/ să fim omul-copac/ sau copacul-om/ nici nu mai contează/ atâta vreme cât suntem unul.” (omul-copac). Tumultul sensibil are amprente inconfundabile: “caut printre greieri sunetul pașilor tăi/ mă lovește tăcerea peste urechi/ drept pedeapsă pentru întârziere/ unde eram când te-ai dus, nu știu/ pluteam pe undeva, printre pânzele de pe șevalete/ printre pensule murdare de imagini/ încă neformate./ privesc întunericul și decid/ că nu e cazul să te urmez.” (renunțare). Elanul poetic este îndreptat constant către zone profunde ale sinelui. Orice redimensionare va fi binevenită. Nenumărate măști,

ca într-un carnaval fascinant, construiesc motive pentru a merge mai departe. Silvia-Ioana Sofineti descinde și în universuri plastice, pași care se adecvează unor rigori cu patină onirică. Uneori, mutațiile petrecute aici sclipesc. Suprarealitatea e mereu în proximitate: “o pisică două pisici/ o carte două cărți/ o gheară două gheare/ mai multe gheare sfășie pagina târcată de gânduri./ întinzi mâna să oprești distrugerea/ vezi că ți-au crescut și ție gheare de felină/ te uiți în ochii ei/ îți retragi în cușcă țepii./ am văzut o măicuță în sandale cu toc/ îți spune/ e vară, monșer, și ei îi e cald/ își pilește unghiile, surâzând la gândul/ că poate și lui Dumnezeu îi e prea vară/ și va trimite ploaia/ printre gheare de foc” (dialog felin). Imaginația se află într-o continuă expansiune. Pistele pe care se înscrie lirica poetei variază. Cvasi-dalinian, “limacși cad topiți/ pe cadranul ceasului din parcul public/ e amiază târziu/ / dă cu niște sare (suprarealism). La orizont sunt profilate episoade magice, arborescente. Transfigurările comportă accepțiuni cromatice. E de apreciat versatilitatea estetică a prezentului volum, pe care Silvia-Ioana Sofineti îl ilustrează atașant.

Palimpsest și transfocare

Sociologul (prin formație) și istoricul (prin vocație) buzoian Gheorghe Petcu publică la Buzău la Editura Edithgraph „Doamna Neaga din Cislău. Regină a Țării Românești legendă și adevăr”.

Este o operă în răspăr cu vremurile care vor să transforme popoarele în populații, istoria în mahalagism minimalist despuiat de mit, iar istoria locală să dispară după modelul ex-sovietic (casa mea nu e stradă, nu-i oraș, casa mea este Marea Uniune Sovietică).

Autorul se apleacă asupra unui fost județ la granița muntoasă a Munteniei cu Transilvania, județul Saac, Secuiei.

Este un județ împărțit ulterior între Buzău și Prahova, în ciuda numelui cu populația română, mulți refugiați din Transilvania, în munții Buzăului, greu accesibili și un spațiu de relativă libertate în consecință. Lucrarea se focalizează pe existența doamnei Neaga, soția unuia dintre domnitorii munteni din dinastia Basarabilor, Mihnea II devenit Turcitul prin trecere la mahomedanism.

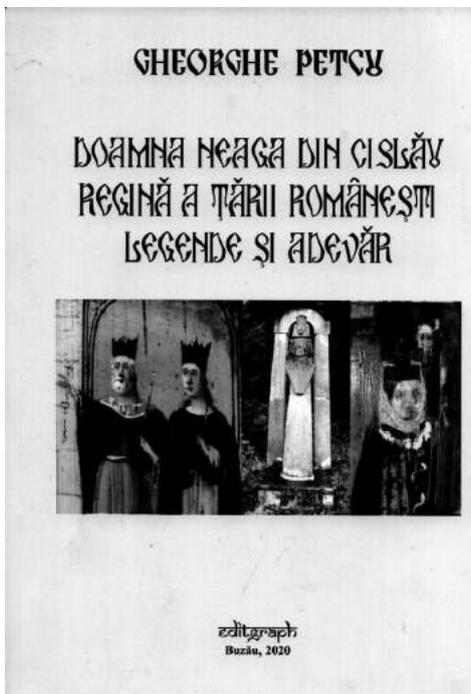
Mihnea II era fiul lui Alexandru II Vodă, din dinastia Basarabilor și a italienei Ecaterina Salveresso, din cartierul genovez al Constantinopolului, Pera.

Înscăunarea lui Alexandru II s-a datorat relațiilor politice ale soției. Fratele lui Alexandru II, Petre Șchiopol, a ajuns domnitor în Moldova.

Bolnav Alexandru II reușește să-l înscăuneze pe fiul său de 13 ani, Mihnea, sub regența mamei sale italiene.

Își începe domnia în 1577, iar în 1582, la 18 ani, se căsătorește cu o buzoiancă de 16 ani, Neaga, fata clucerului din Cislău, Vlaicu, zis și Vlaicu Tătaru, datorită victoriilor sale militare asupra tătarilor ce se infiltraseră în valea Buzăului.

Căsătoria fusese aranjată de ruda Neagăi, Mitrea Vistierul, curtean influent al lui Mihnea II care urmărea redresarea financiară a domnului ce plătea sume exorbitante pentru a se menține la putere.

Tatăl său fusese poreclit Oaie seacă, căci impozitase oile sterpe.

Mihnea II va introduce un bir special cu numele evocator de năpastă.

Banii de zestre ai doamnei Neaga îi va permite să domnească încă un an apoi este mazilit și trimis în exil în Rodos, iar mai târziu pe țărmul african, la Tripoli.

Exilul african a fost opera lui Petru Cercel care vine se pare pe filiera amorurilor masculine cu protecția regilor Franței (aliați ai Imperiului Otoman) la domnia Țării Românești.

Petru Cercel este fratele lui Mihai Viteazul care totuși a rămas credincios lui Mihnea II sub care a făcut o carieră și mai ales o avere amețitoare.

Până la urmă, în competiția financiară între potențialii domni, Petru Cercel este mazilit, arestat, sugrumat în închisoare, aruncat în sac în mare, recuperat, jupuit de piele și împăiat.

Vremuri pătimase și necruțătoare.

Cea de a doua domnie a lui Mihnea II a durat 6 ani.

Era o epocă a spoliei nebunești a țărilor române de către candidații la domnie.

Competiția financiară dintre Mihnea Turcitul și Petru Cercel a început cu 200.000 de galbeni și a ajuns la suma neverosimilă de 3,5 milioane de galbeni.

În 90 de ani haraciul plătit oficial turcilor (în afara mitei) a crescut de la 8000 la 155.000 de galbeni.

Mihai Viteazul a plătit domnia - la doi ani de la a doua mazilire a lui Mihnea - cu 1 milion de galbeni.

De fapt, el s-a ridicat la luptă în lipsa altei soluții: Nu mai avea bani!

Deși Turcia a respectat riguros convenția de a nu stabili locuitori în Țările române, și de a nu construi moschei a exploatat lăcomia candidaților până la absurd. Turcii strângeau dări în Valahia, violau după bunul plac și confiscau fiecare al zecelea copil.

În momentul celei de a doua maziliri, doamna Neaga care trebuia să-și urmeze soțul la Constantinopol, a evadat cu fiul supraviețuitor și cele două fete de 5 și 6 ani. Desi era sub supraveghere militară turcă.

Familia sa avea un sistem de fortificații și puncte de observație și dispozitive paramilitare pe valea Buzăului și valea Nișcovului.

Pe valea Nișcovului era o salbă de 27 de mănăstiri și schituri de călugări.

Drumurile erau dificile, extrem de greu de străbătut. În plus, turcii pe timp de iarnă nu purtau războaie.

Între octombrie și aprilie nu purtau războaie.

Vlaicu Cluceru avea una dintre cele mai mari herghelii din Valahia. Caii erau un instrument de luptă esențial. Sistemul de fortificații și posturi de supraveghere avea ca element central Rumcenii, devenit Cislău (palat cu zid întărit, biserici de piatră, herghelii), Buda Crăciunești, pe atunci Aninoasa și Lapoșul. Acestea erau legate prin tuneluri subterane, căi de scăpare meșteșugite. Era un sistem de fortificații la frontiera Transilvaniei unde te puteai refugia.

Actul de sfidare al doamnei Neaga la adresa Semilunii a rămas nepedepsit.

Mihnea Turcitul a devenit Mehmet Bey la Sangeacul Nicopole. Timp de 10 ani a trăit în onoruri și a mai avut 4 copii cu cadănele din harem.

Fiul său nelegitim (cu Vișa din Cislău) era educat la Veneția și tolerat de otomani care au vrut să-l înscăuneze în locul lui Mihai Viteazul. În final va fi domn 6 ani în 3 reprize.

Neaga a trăit până în 1623. Până la moartea sa s-au succedat în Valahia 14 domni. A fost extrem de pioasă și generoasă cu Biserica. Nu a fost agresată de Putere, situația sa era prea complexă și nu era doritoare de putere. A fost înmormântată la Buda-Crăciunești, lăcustele fanariote grecești i-au luat peste o sută treizeci de ani pământurile și i-au dărâmat acareturile.

Mormântul său pierdut a fost găsit după 308 ani de căutătorii ilegali de comori din 1931. Este reînmormântată de N. Iorga, care a pus și o placă de marmură, în noua biserică din Buda - Crăciunești.

De ce Gheorghe Petcu este legat de palimpsest?

Cu răbdare de detectiv a descoperit semnele rase de succesori a prezenței doamnei Neaga.

De ce transfocare?

Ne scufundă repetat în cristelnița istoriei neamului, în reperate istorice generale pe care majoritatea le ignoră.

Ne rebotează din lipsa de memorie a propriei existențe. Periculoasă îndeletnicire.

Nu uitați, domnule Petcu, că patriotul este ușor decretat naționalist, iar afirmatorul de adevăruri xenofob. CAVE CANEM.

Gheorghe Petcu

*Doamna Neaga din Cislău,
regina Țării Românești.*

Legende și adevăr

Legende buzoiene

Legende râmnice

Alexandru Tzigara-Samurcaș.

Amintiri buzoiene.

Societatea Turistilor

Români 1903.

*Conacul Coralia Boldur
de la Merei.*

Marin Năstase „Fermecate obiceiuri”

„Fermecate obiceiuri” este o carte de cultură și știință pur românească; este scrisă de Năstase Marin, un om care știe unde începe și unde se termină copilăria. Deci pentru a ajunge la capătul unui drum nu-ți trebuie pricepere și nici înțelepciune, ci har și multă smerenie, izvoare spirituale care nu se nasc decât în sufletele blagoslovite de Dumnezeu.

În cartea „Fermecate obiceiuri” scriitorul Năstase Marin, împins de credința de care a avut nevoie, ajunge chiar la sursa principală: satul său natal.

Ademenit de vraja satului, autorul coboară în răstimpuri de veac și gândire românească încercând să întâmpine cu seninătatea realității toate valorile pe cale de dispariție.

Această carte este de o rară prospețime intelectuală, fapt pentru care la temelia ei autorul a așezat cu migală și spirit de sacrificiu, petală cu petală, mireasma satului românesc.

Cununa florilor de măr de pe chipul înviorat al fetelor de la țară a fost poate singurul scop al scriitorului de a scoate în evidență frumusețea de veacuri a românelor noastre.

Cartea este structurată pe mai multe capitole, acele trepte de tradiții și obiceiuri care au stat și consolidat temelia acelor imemorabile timpuri. Născut și crescut la țară, scriitorul Năstase Marin a trăit clipă de clipă veacul, și anotimp cu anotimp toate trăirile strămoșilor săi. De la Hora cea dulce și plină de vigoarea *hărniciei* fetelor și feciorilor de la țară, și până la abnegația cu care s-au dăruit trup și suflet ogorului. Totuși nu a lipsit din peisaj invidia, bârfa, mândria, gluma și buna dispoziție care au avut și încă continuă să aibă forța de susținere a spiritului românesc, „Grupurile de femei se așezau chiar lângă horă ca să urmărească dansatorii. Ochii de <<cerber>> ai femeilor analizau pe fiecare cum joacă, la cine privește, cui zâmbește, cum este îmbrăcat. Sau... ca viitoare, mame -soacre, alegeau posibilii gineri, respectiv nurori”. Hora la români are ceva rupt din farmecul și dorințele divine. „Ritmul horei este ritmul sufletului românesc”, spune cu destulă mândrie scriitorul Năstase Marin.

Un alt capitol al cărții este „Lăutarii”. *Lăutarii* erau acei „artiști” autohtoni care aduceau în inimile celor de la țară buna dispoziție, de primăvara până toamna târziu, când familiile cu fete de măritat sau băieți de însurat, se adunau în mijlocul satului unde se înjgheba acel târg de inimi efervescente, aprinse de flacăra nestinsă a iubirii care mocnea ca un jar necruțător. „Lăutarii? Oameni simpli, fără școli de muzică. învățaseră cântecul la instrumente de la părinți sau bunicii lor”. Lăutarul are înăscut în sânge melodia timpului său, este acel balsam sufletesc al celor care s-au născut la țară. Lăutarii își sting văpăile strunelor peste inimile zvăpăiate ale celor loviți de febra nevindecabilă și incitantă a satului.

„Farmecul lăutarilor de altă dată se va risipi prin amintiri, ca pulberea aurie în asfințit”.

„Un străvechi obicei apărut în satul nostru, practicat o vreme, apoi dispărut precum norii trecători, un nor alb ca o fantasmă care se plimbă acum numai pe bolta amintirilor mele... În ziua de Sfântul Gheorghe, dis-de-diminează, flăcării satului plecau la pădure cu un car tras de patru boi. Tăiau crengi de salcie înflorită și le prindeau cu funiile la loitre”, spune cu destulă sinceritate scriitorul Năstase Marin. „Acest car cu coviltir de salcie înflorită și împodobit cu flori de liliac, era GOVIA flăcăilor cu care veneau în sat, cântând și chiuind. În car erau lăutarii, cu clarinet, viori, țambal și tobă”. „Dar... frumoasa Govie a dispărut. Mai întâi a dispărut legendarul car frumos cu patru boi. A dispărut și cel cu doi boi. A venit tractorul și a călcat triumfal peste ei cu cei șaiszeci și cinci de cai putere.” Concluzie: Govia este acum o cometă frumos strălucitoare pe cerul amintirilor. Acei tineri minunați ai acelor timpuri, acum sunt bunici sau străbunici. Dincoace de ei suntem noi, cei care așteaptă glorioasa clipă de a citi în cartea scriitorului Năstase Marin, că totuși în România a existat GOVIA! Govia este un țărnamirific care desparte lumea lui Nimeni de cea a temutului Niciodată!

HĂLĂIȘA este un țărnamirific al uitării. Călușarii sunt răni ale timpului. *Hălăișa* este un destin al satului care nu va fi dat niciodată singurătații. Călușarii încearcă să ne vindece trecerea de durerile neputinței. De la cuvânt, țărnamirificul a învățat prașila cerului, iar de la lacrimă, când se recoltează smerenia. La țară pământul urlă de foame, singurătația țărnamirificului merge în cărje, cucul și privighetoarea ne adună la sfatul celor care vorbesc cu Dumnezeu. „Așa au intrat călușarii în sufletul meu. Am amintirile căptușite cu pelin și spice de grâu. Mă învelesc cu o armată de simțuri.” Nestinsa lumină a înțelepciunii românești va dăinui peste toate veacurile ce vor veni. Spiritul de român își face vad printre milenii, astfel fiecărui român să-i fie mai ușoară trecerea prin labirinturile Paradisului.

Scriitorul Năstase Marin în capitolul „Bolindeți” este într-adevăr mirific, este atât de statornic în a aduce sufletului magia sărbătorilor de iarnă, a colindelor, a misterioaselor taine pe care le învăluie despărțirea de anul care a trecut. „Când <<Sorocova vesela>> îmi mângâia fruntea, iar începeam să zbor prin casă ca un fulg. Ieșeam afară prin fereastra neagră, fără să o sparg. Pluteam prin livezi de meri, de peri înfloriți, apoi prin grădini înmiresmate, ca <<un fir de trandafir>>”. Nu există o mai frumoasă și minunată sărbătoare a români decât sărbătorile de iarnă:

„- Gata, mă! Du-te și te joacă! Mama îți face trăistuța!

Am zburat. Mai mult pluteam. Am alergat la băieți, dar nu le-am spus. Seara, când am intrat în casă, am văzut în mâinile mamei o traistă frumoasă, înflorată și cu ciucuri. Mama a zâmbit șagalnic, spunându-mi:

- Na, mă, viteazule! S-o umpli cu bolindeți!”

„Câtu - Mătu”: „În Săptămâna Mare a Paștelui, copiii colindau prin sat cu Câtu - Mătu. Despre ce era vorba? Câtu - Mătu era un obicei fermecat așteptat cu nerăbdare. În joia Mare din Sfânta Săptămână, singuri sau câte doi, cu clopoșel în mână și cu un coș din papură sau din răchită, copiii mergeau din poartă în poartă și începeau să recite o poezioară, agitănd clopoșei: <<Câtu - Mătu, / Două ouă-ncondeiete, / Puse bine pe perete. / Unul mie, unul ție, Unul de tovărășie>>”. Numai în România Dumnezeu umblă cu picioarele desculțe!

„Unul dintre fascinantele obiceiuri care mi-au tulburat copilăria a fost purtatul salbelor de galbeni, de către tinerele fete, duminica la horă (...) Superba salbă cu galbeni de la gât era alcătuită din mai multe monede turcești de aur, de mărimi diferite, numite MAHMUDELE, după efigia încrustată pe ele, a sultanului Mahomed al II-lea, întemeietorul imperiului turc”. Mahmudeaua este talerul pe care țaranul pune orgoliul său de român să echilibreze onoarea de „boier” din mijlocul celor în care viețuiește și nu ezită să-și arate mândria de român. Astăzi și pământul visează mahmudele. „Mă uit îngrozit pe culmile munților... Sunt goale... goale, copacii băntuie pe șosele, iar culmile munților goale... Toți fug speriați din calea copacilor.”

DAT LA GRINDĂ, obicei parcă inspirat din basmele cu ursitoare, în care Coana moașă, femeia cu o mie de inimi care trebuia să ne nască, menea tinerelor mlădițe omenești calități fizice și spirituale pozitive.

„- Să speli copiii, să cârpești îmbrăcămintea nu costă bani. Pune mâna! Fă-ți casa ghiocel și copiii trandafiri!” Iată-l aici pe scriitorul Năstase Marin, un desăvârșit poet. „...tușa Ioana, cunosătoarea ierburilor de leac, a oblojelilor cu fierturi și cataplasme, descântece și dezlegări de argint viu și alte farmece”. „Și copilul zbura sub grindă ca un îngerăș dolofan, spre mulțumirea și fericirea mamei. Așa a înțeles coana moașă că, indiferent de grijile și necazurile ei, copiii trebuiau alintați, pupați, dați la grindă...”. Sigur, pentru că prețul vieții crescuse atât de mult, încât la grindă nu mai putea ajunge decât sămânța de neam nobil.

Năstase Marin este un scriitor care nu știe să glumească cu timpul, este rău cu sine, este insistent în a pune cu forța vintele supărătoare cu fața la perete; este straniu ca un trandafir și complicat ca parfumul său. Ține post de tot ce e prea dulce și este într-o parte ireversibil.

LĂSATA SECULUI este un post purificator sufletește, dar mai ales trupește, la care tot românul gândește să-l traverseze în rugăciuni și smerenie; creștinii sunt oameni care de-a lungul veacurilor s-au străduit să aducă în casele lor binele prin iertarea de păcate. Munca cu spiritul este o treabă a divinității: „De lăsată secului iar am venit în sat. Bineînțeles că am ieșit seara pe uliță la foc. Să mănânc scovergi și să râd împreună cu ceilalți din jur”.

Capitolele „Leana”, „Bumbacul”, „Tămâiatul”, „Bălțile” sunt la fel de interesante și pline de înțelepciune așa cum este întreaga carte.

Leana era o fată săracă, c-o voce frumoasă și doar patru clase primare. Era harnică și bună la suflet: „Vocea ei se risipea-n văzduh, însoțită de chiote prelungi și fluierături, la întrecere cu mierla și prigoriile.” Un capitol de dragoste cu final fericit:

„-Gata Gheorghiză! Du-te cu Leana! S-o conduci până acasă, că e întuneric. Să-i spuși și ei... două vorbe!” Leana, un suflet al lui Dumnezeu lăsat de izbeliște pe drumurile prost pavate ale destinului său.

Bumbacul este o plantă adusă la noi de către nemți. Bumbacul a îmbrăcat omenirea multe veacuri, iar acum este o plantă pe cale de dispariție în România. „De exemplu, bumbacul cerea să fie recoltat când albul lui ninge pe tot câmpul, dar numai după vreo două ore de la răsăritul soarelui, adică după ce se ridică roua și se usca puful.”

Tămâiatul, ce este tămâiatul? O tradiție strămoșească, un ritual creștinesc? Un obicei vechi la români? Pentru ca sufletul să ajungă acolo unde este așteptat, în împărățiile lui Dumnezeu, trebuie ca aici pe pământ să treacă prin anumite trăiri spirituale, ca după alte patruzeci de zile de pribegie pe pământ să se înalțe la ceruri datorită tămâiatului, singura mireasmă plăcută lui Dumnezeu.

Bălțile: „-Sufletul meu este totuși ascultător. Își face curaj, își întinde aripile de speranță și se lasă purtat prin labirintul anilor trăiți”; „Oh! Iar mi-am părăsit sufletul zănat pe plaiul viilor. Uite-l cum aleargă pe Linia Mare, prin fața cimitirului, speriat de mormintele cu cruci de lemn. Era mereu cu frica-n sân că ar putea ieși de acolo vreun mort supărat, care să arunce după el cu oase”;

„Dincolo de acest smarald lunguieț întins pe vreo șase kilometri și lat cam de doi, privirile se rostogoleau spre sud, pe mirifica Luncă a Dunării”;

„Oare, chiar așa or fi arătat bălțile copilăriei mele?”

„Și așa s-au mutat bălțile copilăriei mele cu gândurile și găurile de tatamoși în sufletul meu întristat.”; „O fi blestemul bălților <<cultivate>> în sufletul meu?”

Scriitorul Năstase Marin este realizat din toate punctele de vedere ale scrisului. Nu a lipsit nici un anotimp de la repetițiile veacului. Acest scriitor moare în fiecare cuvânt și se naște în fiecare metaforă. În primăverile scrisului său înfloresc din când în când și plantele. Scriitorul Năstase Marin este mai tânăr decât cel mai în vârstă nufăr din Delta Dunării. Este iubit de lebede. Este singur printre bibliotecile lumii. Este nerăbdător de a planta stejari prin curtea Combinatului Siderurgic. A împlinit de mult o sută de ani de așteptări lacrimogene. Este scriitorul care va aduce lumii o mie de ani de aduceri aminte la poarta regretatului ieri!

Mulțumiri că v-am întâlnit!

septembrie 2021

Viorel Nistor

IOAN HORUJENCO

Născut la 8 octombrie 1946 în satul Benești, județul Sibiu.

Urmează cursurile Școlii Generale din Alțâna, unde a început să joace încă de la vârsta de 10 ani, sub directa îndrumare a coregrafului Tibi Fleșaru, de la Casa Raională de Cultură Agnita. Jocurile specifice zonei le învață de la Mihăiloaie Pavel și Bărbulea Petru, țărani din sat, buni cunoscători ai repertoriului coregrafic local.

Își continuă activitatea de dansator la Agnita, unde urmează cursurile de liceu.

Absolvent al Facultății de Biologie din cadrul Universității “ Babeș-Bolyai” din Cluj Napoca unde și dansează în formația Institutului Pedagogic, dar și în cea a Universității și în Ansamblul Casei de Cultură a Studenților. Colaborează în această perioadă cu coregrafi cunoscuți din Cluj: Octavian Stroia, Domy Emeric, Emilian Barteș, Ioan Triteanu, Vasile Apetri. Profesor în localitatea Șeulia de Mureș, unde instruieste formația de dansuri a Căminului Cultural din localitate, dar și pe cea a Casei de Cultură din Iernut.

Tot ca profesor și director de cămin cultural a activat în localitatea Veștem din județul Sibiu. Aici cunoaște o bună parte din jocurile, datinile și obiceiurile specifice zonei de est a Sibiului, în 1968 îl cunoaște pe coregraful Ioan Macrea, ajungând în Ansamblul “ Junii Sibiului”, unde activează ca dansator pentru scurt timp. În același an devine profesor la Cîsnădie, unde instruieste formația de dans a Casei de Cultură din localitate, înființând și Ansamblul Tineretului din Sibiu. Tot în 1968 participă la un turneu în Italia cu Ansamblul Mărțișorul din Cluj, alături de cunoscutul taragotist Dumitru Fărcaș, dar și de actori ca Silvia Popovici, Silvia Ghelan, George Motoi, Victor Tudor Popa și corpul de balet al Operei Române din Cluj. În 1971 este absolvent al Școlii Populare de Artă, obținând diploma de instructor-coregraf.

Este înrolat în armată la Lipova - 1972- realizând aici un spectacol valoros dedicat eroilor de la Păuliș.

Din 1972 și până în prezent activează ca maestru coregraf în cadrul Centrului Județean al Creației Populare Arad, cei 45 de ani de activitate dedicându-i cercetării și valorificării folclorului coregrafic și muzical arădean. Pe parcursul activității sale participă la cursuri de perfecționare în București,

Brașov, Baia Mare și Sibiu, perioadă în care primește statutul de maestru coregraf.

Cu formațiile din municipiul și județul Arad pe care le-a instruit de-a lungul timpului participă la numeroase festivaluri în țară dar și în străinătate: Franța, Germania, Suedia, Danemarca, Iugoslavia, Austria, Cehia, Slovacia.

Una dintre participările importante este cea din 1974, când obține marele premiu “ Templul de Aur al Festivalului Internațional de Folclor si “Mandorlo in fiore” de la Agrigento, Sicilia, cu Ansamblul Folcloric “Doina Mureșului”

A valorificat scenic, în cadrul unor suite de dans care au îmbogățit repertoriul a peste 60 de formații, jocuri din mai multe subzone folclorice: Țara Zarandului, zona Ineului, Câmpia Crișului Alb, Valea Mureșului, Podgoria Aradului.

Lucrări publicate:

- *Folclor coregrafic*, vol.I și II, Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor, București 1991;
- Transcrieri coregrafice la lucrarea *De-aș mai fi o dată june*, autor Ioan Macrea și Ilie Moise, Sibiu 1995;
- *Folclor coregrafic al românilor din Ungaria*, vol.I, Aletea, Arad, Editura Mirador 1997;
- *Folclor coregrafic al românilor din Ungaria*, Vol.II, Micherechi, Editura Mirador, Gyula 2000;
- *Colinde și jocuri de Crăciun din Țara Zărandului*, Editura Mirador 1997;
- *Culegeri și transcrieri muzical-coregrafice la Monografia comunei Șeitin*, Editura Mirador 1998;
- Articole muzical coregrafice în revista Aradul Cultural și Monitorul Cultural;
- *Benești...un sat pe Valea Hârtibaciului*, CCJA, Editura Mirador, Arad 2008;
- *Colinde din Țara Zărandului, Obiceiuri și jocuri tradiționale*, Editura Gutenberg Univers Arad 2008;
- *Junii Sibiului - Din suitele coregrafice realizate de Ioan și Silvia Macrea*, Editura Gutenberg Univers, Arad 2009;
- *Folclor coregrafic arădean, Datini și obiceiuri tradiționale, Jocuri populare din localitățile Șicula și Macea*, Editura Gutenberg Univers, Arad 2010;
- *Folclor coregrafic din Câmpia Crișului Alb*, Editura Gutenberg, Arad 2013;
- *Haidăul din județul Alba*, Editura AITIP, Alba Iulia 2015.

Ioan Vasile Peri

Născut la 7 august 1960 în localitatea Fântânele, județul Arad.

Începe jocul popular încă din clasele primare, sub îndrumarea învățătoarei Anastasia Moș, iar la 13 ani intră în formația de dans popular a Căminului Cultural din localitate, avându-l ca instructor pe Paul Petru.

În 1975 este selecționat în formația de dansuri a Clubului Tineretului din Arad, iar în 1978, când este remarcat de maestrul coregraf Viorel Nistor, se integrează în Ansamblul Folcloric "Doina Mureșului" al Casei de Cultură a Municipiului Arad. În perioada 1977 -1979 urmează cursurile de dans din cadrul Școlii Populare de Artă Arad.

După 1982, ocupă prin examen postul de dansator în cadrul Ansamblului Profesionist "Maramureșul" din Baia Mare, astăzi "Transilvania". Obține atestatul de artist liber profesionist-dansator I (1980-1990).

Carierea de coregraf o începe în 1979, după finalizarea cursurilor Școlii Populare de Artă, specializarea dans popular, când începe să instruiască formația de dansuri a liceului unde era elev.

Din 1984 până în 1986 instruieste formația de dansuri a U.J.C.M. Arad.

Din 1986 până în 1990 coordonează din punct de vedere coregrafic activitatea în Ansamblul Folcloric "Doina Mureșului" activând și ca dansator. Între 1996 și 1998 instruieste formația de dansuri a Facultății Aurel Vlaicu din Arad, iar din 2006 până în prezent activează ca profesor titular la Palatul Copiilor Arad, unde a înființat și face performanță cu Ansamblul "Zărandul", cu care participă la numeroase festivaluri și concursuri. Absolvent al Universității ARATA din Baia Mare, specialitatea Artele Spectacolului-Coregrafie (2005-2008).

Obține, între 2010-2012, un masterat în Etnologie și Antropologie Socială la Universitatea de Nord din Baia Mare.

În 2019 obține gradul didactic I ca profesor coregraf.

Din 2011 până în prezent coordonează și activitatea ansamblului "Păstrătorii tradiției" din orașul Pecica.

Florin Vasinc

Născut la 17 iunie 1965, în localitatea Blaj, județul Alba. Urmează cursurile primare în cadrul Liceului "Iacob Mureșianu" (1971-1979), apoi Liceul Industrial nr.1, secția mecanică (1979-1983).

În 1983 se angajează ca mecanic la I.A.M.U. Blaj, lucrând aici până în 1992. Din 1994 este angajat ca instructor coregraf la Clubul Copiilor.

În perioada 2000-2002 urmează cursurile Școlii Postliceale de Etnografie și Folclor Iași, secția coregrafie, devenind instructor coregraf.

Din 2005 până în 2009 urmează studiile superioare în cadrul Academiei de Muzică "Gheorghe Dima" din Cluj, specializarea pedagogie coregrafică, sub îndrumarea profesorului doctor Zamfir Dejeu.

Ca dansator începe să activeze în anul 1980, în cadrul formației de dansuri populare a Liceului Industrial nr.1 Blaj, sub îndrumarea profesorului Ioan Brad. În 1982 este selectat în Ansamblul "Târnavale" al Casei de Cultură Blaj, unde activează până în 1991. În perioada 1982- 1986 activează la formația de dansuri a Cooperativei "Înfrățirea" Blaj, iar în toamna anului 1986 preia conducerea formației de dansuri populare al Liceului "Iacob Mureșianu" până în 1989. Din 1989 până în 1990 dansează în cadrul Ansamblului de cântece și dansuri al I.A.M.U. Blaj. După o examinare a unei comisii din cadrul Ministerului Culturii primește atestatul de dansator liber profesionist, iar ulterior de maestru coregraf. În 1994, în cadrul Clubului Copiilor Blaj, pune bazele Ansamblului Folcloric "Junii Blajului", colectiv pe care îl coordonează și în prezent. Până în 1995 a fost colaborator al Ansamblului "Purtata" al Casei de Cultură Mediaș.

În anul 2009 înființează o formație de dansuri populare în cadrul Căminului Cultural din comuna Cergău Mare. Cu ansamblurile și formațiile instruite participă la numeroase festivaluri și concursuri în țară și peste hotare. Câteva dintre aceste participări sunt: Zakopane-Polonia, Baja-Ungaria, Aschwil-Elveția, Kosice-Cehoslovacia, Țara Galilor-Marea Britanie, Karlsruhe-Germania, St.Germain și Vuelles-Franța, dar și la Tulcea, Caracal, Sebeș, Timișoara, Mediaș, Rm.Vâlcea, Alba-Iulia, Vatra Dornei, Blaj, Tg.Jiu. Aduce în scenă jocuri populare reprezentative pentru această zonă ("Rarul", "Călușerul", "Feciorescul", "Brăul" sau "Jieneasca"), dar și obiceiuri din acest spațiu. Temerea că folclorul autentic dispare odată cu plecarea celor bătrâni, că dispar aceste fenomene autentice dispărând cunoscătorii și purtătorii de folclor, l-a făcut să valorifice cu pasiune și răbdare, în 40 de ani de activitate, jocul popular autentic din zonă și nu numai.

Morphochroma

In Memoriam:

95 de ani de la nașterea pictorului Ștefan Sevastre

Corneliu STOICA

Pictorul Ștefan Sevastre, de la nașterea căruia se împlinesc în această toamnă 95 de ani a rămas în conștiința breslei, a criticilor de specialitate și a iubitorilor de frumos ca unul dintre cei mai însemnați reprezentanți ai abstracționismului geometric. A fost, în același timp, un dascăl desăvârșit, care timp de 30 de ani a desfășurat o bogată activitate didactică, cultivând la elevi dragostea pentru frumos, dar contribuind și la îmbunătățirea programelor școlare pentru învățământul artistic din România. Artistul s-a născut la 2 noiembrie 1926 în satul Ionășesti din comuna Nicorești, județul Galați. A absolvit Liceul „Dimitrie A. Sturdza” din Tecuci (1945) și Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” din București, promoția 1951, clasa profesorului Jean Al. Steriadi. A debutat în Expoziția anuală de stat din 1953. În același an a devenit membru al U.A.P. Intre 1959 - 1962 a lucrat ca profesor de desen șa Școala Generală Nr. 11 „George Bacovia” din București, iar între 1958-1988 ca profesor de pictură la Liceul de Artă „N.N. Tonitza” din București. În timpul vieții și-a organizat trei expoziții personale în Capitală („Pictură și desen”, 1964; „Construcții și Ambient”, 1977; „Configurație și Suprematism”, 1992; „Dimensiuni ale abstractului”,

Galeria „Dialog”, 2006, împreună cu compozitorul și prietenul Dumitru Capoianu) și una la Tecuci (Galeria de Artă „Gheorghe Petrașcu”, retrospectivă, 1996). Începând din 1953 a avut peste 120 de participări la expoziții de grup sau colective din țară și din străinătate (Minsk, Frankfurt pe Main, Praga, Roma, Florența, Veneția, Milano, Munchen, Budapesta, Moscova, Sofia, Paris, Prilep etc.) În calitate de curator, a organizat expoziții și simpozioane precum: „Geometrie și Sensibilitate”, Sibiu, 1983; „Știință și Artă”, București, 1985; „Învățământul artistic și interferențele lui culturale”, București, 1988; „Artă concretă”, București, 1997. În 1968 a executat decorații murale în „Sala Unirii” din Alba Iulia, cu portrete istorice în medalion și a realizat primul portret al lui Samuil Micu după descrierile contemporanilor. În 1973 a executat decorații abstracte din gresie glazurată la Hotelul „Traian” din Brăila (lucrare în colectiv). A publicat eseuri și articole de critică de artă în revista „Arta”. A fost onorat pentru meritele sale cu mai multe distincții: Premiul Tineretului (1958); Premiul pentru pictură al U.A.P. (1990); Diploma de Cetățean de Onoare al Municipiului Tecuci (1996); Premiul Academiei Române pentru întreaga activitate; Premiul Juriului la salonul de Artă, București (2001), Ordinul național Pentru Merit în grad de Comandor (2000). A încetat din viață la 23 decembrie 2017. Lucrări ale sale se găsesc în colecții de stat și particulare din România, Germania, Franța, Elveția, Italia.

Pictura lui Ștefan Sevastre din primii ani de activitate se revendică de la datele realului. Artistul a pictat peisaje, portrete, naturi statice, compoziții. Aceste genuri le-a abordat și-n grafică. În reprezentarea realului refuză reflectările de suprafață. Cu responsabilitatea creatorului care se respectă, din multitudinea datelor oferite de lumea și viața înconjurătoare, el selectează, decantează, interpretează. Construcția compozițională îl preocupă în mod deosebit. Intr-o categorie de lucrări în ulei, motivul este transcris mai direct, în altele însă, din care fac parte și „Portret de țărăncă”, „Compoziție cu țărănci”, „Ziduri și pomi”, formele sunt îndelung studiate și elaborate, se simte interpretarea personală a artistului. Stăruie în aceste lucrări ecouri ale stilizării folclorice, culoarea este expresivă, muzicală. Prin felul cum configurează formele, pictorul le conferă valențe metaforice și simbolice.

Compoziție 20

Incluziuni astrale

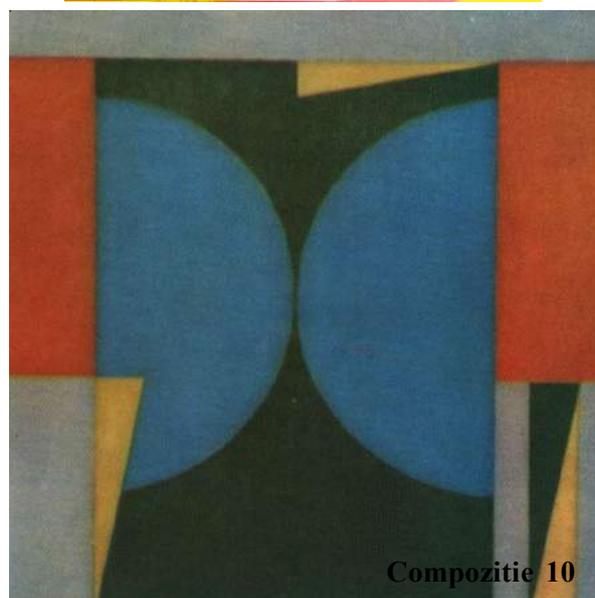
„Sevastre, scrie Octavian Barbosa, este un riguros al sensibilității pictate. Suportul figurativ al imaginii ascultă în organizarea compozițională a motivului pe pânză de logica severă a asonanțelor sau disonanțelor de formă și culoare. Portretul, peisajul sau natura statică, abordate cu egală preferință, par să constituie în cele din urmă încercări tematice deliberat asumate, prin care pictorul își verifică posibilitățile. De unde senzația că natura, devenită imagine, se regăsește în ipostaza spirituală a subiectivității umane”.

Ulterior, pictura lui Ștefan Sevastre a evoluat către un constructivism geometric abstract. Formele sunt riguros organizate, cercuri, semicercuri, triunghiuri, pătrate, dreptunghiuri inundă spațiul plastic, fără ca ansamblurile să-și piardă capacitatea de a emoționa, cucerind prin sensibilitatea și puritatea culorilor, prin diversitatea și eleganța reprezentărilor geometrice subsumate unor titluri ce trimit la lucruri cât se poate de concrete. Există multă armonie în pânzele lui Sevastre, o muzică ce înalță spiritul, o desfășurare cromatică de mare rafinament.

Îmbogățind patrimoniul artei românești contemporane cu valori inestimabile, Ștefan Sevastre, plecat în lumea artei de pe meleagurile gălățene, rămâne în pictura noastră, așa cum menționa Dan Grigorescu, „unul dintre cei mai cunoscuți reprezentanți ai constructivismului românesc contemporan, în sensul unei sinteze a sensibilității cromatice și al organizării compoziționale, în care forma geometrică trimite și la sensibilități simbolice.

Compoziție 37

Compoziție 10

DICȚIONAR - Artiști plastici gălățeni (171)

Corneliu STOICA

NEAGU, Paula - pictor. S-a născut la 5 iulie 1988, la Galați. A absolvit Liceul de Artă „Dimitrie Cuclin” din orașul natal (2007), Universitatea de Arte „George Enescu” din Iași, Facultatea de Arte Plastice, Decorative și Design, Secția Artă Monumentală, clasa profesorului Jenő Mihály Bartos (2010). Masterat în Arte Plastice, specialitatea Artă Monumentală, la aceeași instituție de învățământ superior, clasa prof. Maria Urmă (2013). Absolventă a Școlii de Arte din Galați, specialitatea Artă Fotografică (2015). Membru titular al Filialei Brăila a U.A. P. R. din 2019. Din 2013 lucrează ca profesor de Educație Plastică în învățământul preuniversitar din Galați. Expoziții personale: „Semn, Simbol, Culoare”, Sala Simeza în trepte, Școala nr. 20 Galați. Participări la expoziții de grup: (Selecție): Expoziție de icoane bizantine „Lumina din lumină”, Iași (2008); Expoziție de fotografie Casa de Cultură a Studenților Galați (2009); „Atelier 35”, Hotel „Europa”, Iași (2010, 2011); Festivalul Internațional ARTE, Iași (2011, 2013, 2015); Concursul Internațional de Creație Plastică „Eminesciana”, Iași (2012; 2013); Concursul Național „Ipostaze

Etnografice”, Galați (2012); Salonul Filialei Galați a U. A. P. R. (2013; 2014); „Ritmuri atemporale”, Pallas Mall, Iași, Sala Atrium, în cadrul Festivalului Internațional „Artă și Tradiție în Europa” (2014); „Identități ieșene”, ediția a III-a, Galeriile de Artă „Ion Neagoe”, Casa Corpului Didactic „Spiru Haret”, Iași (2014); Salonul Național de Plastică Mică Brăila (2014, 2015, 2016, 2019, 2020, 2021); „Ritmuri Dunărene”, Galeria de Artă Brăila (2015); Salonul Profesorilor de Arte Vizuale, Centrul Expozițional „Constantin Brâncuși”, Chișinău (2016); „Desenul post Brâncuși”, Galeria de Artă Tg. Jiu (2016); Expoziție EGografie miniaturală, Muzeul Județean Gorj, „Alexandru Ștefulescu”, Tg. Jiu (2017); Salonul Internațional „Semn, însemn, în Semn Iubire, Semn”, ediția a V-a, Muzeul de Artă Satu Mare (2018); Expoziție „Brăila 650”, Galeria de Artă Focșani (2018); „Realism și abstracționism în 2020”, Esplanada Rezervației Naționale „Cheile Tișitei”, Vrancea (2020); Bienala Națională de Artă „Camil Răssu”, Galați (2020); Salonul național cu participare internațională de arte vizuale „Nuanțele iubirii”, Galeriile de Artă „Dimitrie I. Grumăzescu”, Iași (2021); Expoziția Taberei de Creație-Arte Vizuale „Artă românească într-o primăvară altfel”, Galeriile Casei Octavian, Sucevița, Suceava (2021); „Întâlniri virtuale cu artiștii plastici brăileni”, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Brăila (2021). Participări la tabere de Creație: Petroșani (2009); „Lacul Verde”, Ernei, Mureș (2015); Desești, Maramureș (2015); Sucevița (2021). Distincții: Premiul Asociației iArt în cadrul expoziției „Rapsodii de toamnă”, Iași (2014); Diplomă de Excelență la Expoziția Internațională „Arte, Reciclări, Terapie, Tradiții, Educație, Iași (2015); Diplomă de Excelență la expoziția Internațională de Arte Vizuale „Top 20 +”, Iași, 2015; Diplomă de Excelență la Concursul Internațional de Creație Vizuală „Aurel Băeșu”, Galeria de Artă „Dava 77”, Piatra Neamț. Lucrări de Artă Monumentală în spațiul Public - Facultatea de Hidrotehnică, Iași (2010); Casa de Cultură a Sindicatelor Galați (2013).

Inspirate de frumusețea peisajului natural, în special al Deltei Dunării, populate cu motive fitomorfe, avimorfe, antropomorfe sau transpunând într-o viziune proprie secvențe din mitologia biblică, lucrările Paulei

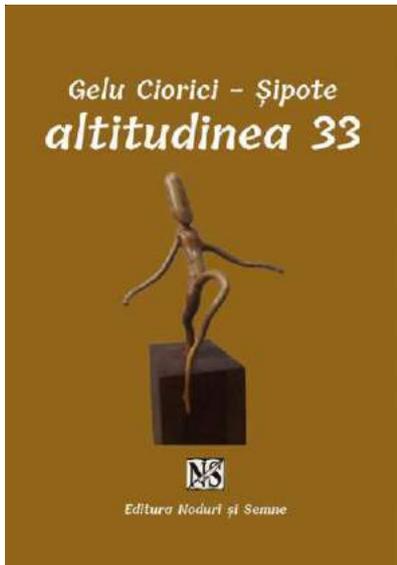

Confesiune

Neagu se distinge printr-o deosebită sensibilitate coloristică și prin poezia care se revarsă din suprafața patruleterelor pictate. Făpturi feminine gingașe, asemănătoare unor îngeri, cu trupuri alungite, sunt surprinse în mijlocul unei naturi generoase, dominate de tonuri de albastru de diferite nuanțe, armonizate cu pete de ocru și auriu. Adesea, acestea dau impresia că dansează, că execută ritualuri numai de ele știute. Fluturi pictați la dimensiuni exacerbate creează o atmosferă tonică, învăluită într-un lirism exuberant. Alteori, imaginile dobândesc valențe decorative sau dezvoltă ansambluri ale unor structuri desprinse parcă din basme, care pun în evidență o bogată și productivă

fantezie a autoarei. „Mesagerul divinității” este un personaj angelic, misterios, de o deosebită frumusețe fizică, conceput într-o dinamică ascensională, totul proiectat pe un fundal bogat colorat, predominant de tonuri vii, de mare efect stenic. Există în pictura Paulei Neagu o aspirație spre puritate, spre explorarea unui univers care să asigure lucrărilor sale originalitate și căldura unui suflet care să se regăsească în ceea ce așterne pe pânză sau pe carton.

Subiect poetic VS. Eu poetic

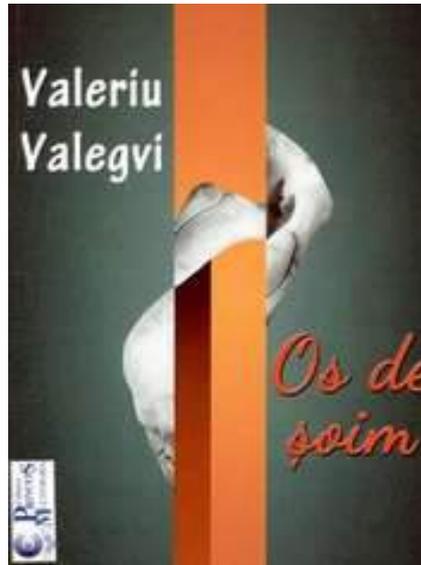
Altitudinea 33
- Gelu Ciorici - Șipote -

Fără să abuzeze de meșteri atoatefăcători ai biografiei exteriorului care conturează „profilul profesional de jurnalist incomod, cu o pronunțată ferocitate în stil și în abordarea relatărilor”, recuzita arhitecturală interioară a lui

Gelu Ciorici - Șipote are tendința de a-și fixa coordonatele în concretul organic, acolo unde hipodermul este peretele exterior al căminului liric al poetului.

„altitudinea 33” este un volum care traduce un „psihic bulversat” și vorace, care rulează într-un registru coroziv, menit să spargă limitările primitive ale cuvântului. Fără pedală, și mânat de un orgoliu al viziunii, „el nu este un poet cu frâna de mână trasă”, de aceea alunecă de multe ori în persiflare și vociferare malițioasă. Discursul exterminator, de factură masculină, primește în esența lui și-un fir religios ușor deformat de urmele unui erotism spumos, plusând calitățile șamanice ale acestui versificator gălățean: „să-l întrebăm pe Dumnezeu/ de ce se tot preface el în sânii tăi?/ sau să-i răspundem mereu/ cum ne ascundem să nu-l mâniem/ când ne iubim mai pervers decât el! (...) toate cerurile și toate stelele lui/ sunt răsucite și desenate-n cearșaf/ ni le iartă, parcă ne roagă să reușim în păcat.”

Dacă e să spunem prin ce excelează acest volum, aș miza pe a(l)titudine.

Os de șoim
- Valeriu Valegvi -

O antologie stăpânită care strânge sub aceeași umbrelă o selecție de poeme din 17 volume apărute între 1995 și 2019. Din punct de vedere procedural, Valeriu Valegvi face uz de aceeași rețetă: o voce inocentă, sau chiar naivă, a

copiilor, dar extrem de credibilă, care crește în intensitate atunci când pare că se apropie de „geneza Frumosului”. Titlul propus de poet este unul foarte potrivit. Dincolo de unitatea stilistică, și coeziunea tematică a antologiei de față, fragilitatea poetului fixează în două puncte diametral opuse, la o distanță rezonabilă de motivul totemului, în linie obligă pe alocuri, mistificarea și demistificarea pământului.

Textele valegviene se adresează cititorului sub forma unor exerciții de recuperare a unei lumi prinse în adâncimile lexicale ale „lumescului-neuman”: „...se făcea a sânge-nmiresmat de peisaje migratoare/ a brațe multiple ce rup valul învolburat/ a târziu ce bate în țărnul virgin/ de mi-ai priceput simpla ei cutezanță/ arida-i alunecare spre un banal spectaculos/ atunci nu știu cum vei mai asculta iepurește/ cântarea cântărilor sufletului meu/ pentru capricornii consensuali...”

Os de șoim explorează lăuntru scriitorului și-l transformă într-un habitat fertil propriu poeziei autentice.

Necrolog Dumitru Tiutiuca

Ionel NECULA

Nu știu cât mai contează dacă Hâda, mâncătoarea de destine omenеști, vine tot cu coasa sau cu virusul covid 19. Sigur este că de data aceasta a lăsat Galațiul cu un cărturar mai puțin.

Pe Dumitru Tiutiuca l-am cunoscut bine, cu multe decenii în urmă. L-am prețuit sincer, i-am citit și i-am comentat toate cărțile din ultimii ani. Ne căutam reciproc și ne bucuram de fiecare revedere. Îi plăcea cum îl comentez și-mi încredința lucrările sale cu aceeași rugăminte de a mă pronunța asupra lor. *Părerea ta, îmi spunea, contează mult pentru mine.* Sunt convins că exagera și că încerca să mă măgulească, dar eu îl citeam cu interes nu pentru aceste cuvinte recunoscătoare, ci pentru că îmi plăcea cum scria și cum aborda problemele cercetate. În plus, cred că eram comentatorul cel mai puțin important dintre cei ce s-au aplecat asupra zbaterilor sale.

Era doxă. Odată, la o lansare de carte, m-a luat într-o parte la o cafea și mi-a propus să mă înscriu la el la doctorat. Mi-ar fi plăcut să urmez un doctorat la el, dar propunerea venea prea târziu, îmi pregăteam deja dosarul de pensionare. Altădată, când Ilie Zanfir, pe atunci directorul Bibliotecii V.A.Urechia, mi-a propus să-l însoțesc la o cafea în oraș i-am pus condiția că accept numai dacă mai invită două persoane: pe Dumitru Tiutiuca și pe Ion Manea. S-a făcut repede un grup de patru, dar, de fapt ceea ce a urmat a fost un regal, iar Tiutiuca a fost într-o vervă copioasă.

Am înțeles că fusese coleg de facultate cu Radu Macovei și după revoluție directorul de la **Viața liberă** i-a încredințat o rubrică săptămânală pe care urma s-o alimenteze cu problemele curente ale României post-decembriste. Cred că a fost rubrica cea mai căutată și mai citită din ceea ce propunea ziarul. Ulterior își va aduna toate risipirile într-o carte- **Insomnii pentru weekend**, care poate fi citită cu folos de oricine.

Dumitru Tiutiuca a făcut parte din furioșii noului val, care a redat Moldovei de Jos o demnitate spirituală, până atunci ignorată și-a așezat-o într-un alt plan de recunoaștere și evaluare. Odată cu Dumitru Tiutiuca, arealul gălățean și-a revenit repede din lentoare și și-a redobândit locul la care aspira cu destulă îndreptățire. Dumitru Tiutiuca a fost omul de concepție și cărturarul aulic care a contribuit la optimizarea spiritului gălățean și la afirmarea lui în competiție cu alte județe din țară. Și datorită lui Galațiul a dobândit o anumită identitate spirituală și un loc distinct în cultura românească.

Moartea lui Dumitru Tiutiuca a survenit într-un moment când încă mai avea multe proiecte în procesare și cred că familia, urmașii, moștenitorii se vor îngriji ca manuscrisele sale să fie conservate și valorificate editorial.

Noapte bună, domn Profesor și Dumnezeu să-ți așeze sufletul prin apropierea sceptorului său, să te înconjoare cu bunătatea și îndurarea Lui.

Revista Dunărea de Jos
EDITOR: CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI
Președinte: *COSTEL FOTEA*
CENTRUL CULTURAL „DUNĂREA DE JOS”
Manager: *Viorel Sandu*

Str. Domnească nr. 61, Galați, cod. 800008
tel.: 0236 418400, fax: 415590, e-mail: office@ccdj.ro
ISSN: 1583 - 0225

Din sumar:

Muzeul Satului – gazdă a Proiectului Erasmus – **p. 1, 2**; Tradiții și obiceiuri. Proiect Carte Poștală cu Marcel Mocanu, meșter olar - **p. 3**; Ansamblul Folcloric „Doina Covurluiului” la aniversarea a 20 de ani de activitate – **p. 4**; 2021 – Anul Yunus Emre, Gulden Abdula Nazare - **p. 6**; Traista cu tradiții. Tradiții și obiceiuri de Sfântul Evanghelist Luca, Lucin sau ziua lupului, Prof. drd. Dan Horgan - **p. 10**; Câteva știri inedite despre biserica Sfântul Ioan Botezătorul din Galați, Cristian Căldăraru – **p. 13**; Un harem al sultanului, salvat și adus la Galați, de Victor Cilincă – **p. 16**; 1. Misterioasa apariție a Curcubeului, fragment de Ion Manea – **p. 18**; Cei patru de pe strada Domnească, Ilie Zanfir - **p. 20**; Poezie de Adrian Zăinescu – **p. 22**; Consemnări Monografice, Ghiță Nazare - **p. 23**; O nouă carte de proză a dramaturgului Dan Plăeșu: GARSONIERA LU’ ĂL BĂTRÂN, de Violeta Ionescu - **p. 24**; Sava Bogasiu „Pelerinul”. Editura Alpha MDN, 2019, Violeta Ionescu - **p. 26**, Eleonora Stamate „Tecuci – mon amour” Antologia iubirilor mele tecucene, Ed. ParapiriuS Media, 2020, - **p. 27**; Doamnele voievozilor români, Radu Moțoc – **p. 28**, Poezia-Prozei Luminiței Potîrnice, Ioana Stoian – **p. 30**; Un carnaval misterios, Octavian Mihalcea - **p. 31**; Palimpsest și transfocare, de Nicolae Bacalbașa – **p. 32**, Marin Năstase, „Fermecate obiceiuri”, de Vasile Sevastre Ghican – **p. 34**; Viorel Nistor, Ioan Vasile Peri, Florin Vasinc de Ioan Horujenco – **p. 36**; Morphocroma. In Memoriam: 95 de ani de la nașterea pictorului Ștefan Sevastre, de Corneliu Stoica - **p. 38**; Dicționar – Artiști plastici gălățeni (171), Corneliu Stoica – **p. 40**; Subiect poetic VS. Eu poetic, Alina Simona Dragomir – **p. 42**; Necrolog Dumitru Tiutiuca de Ionel Necula – **p. 43**

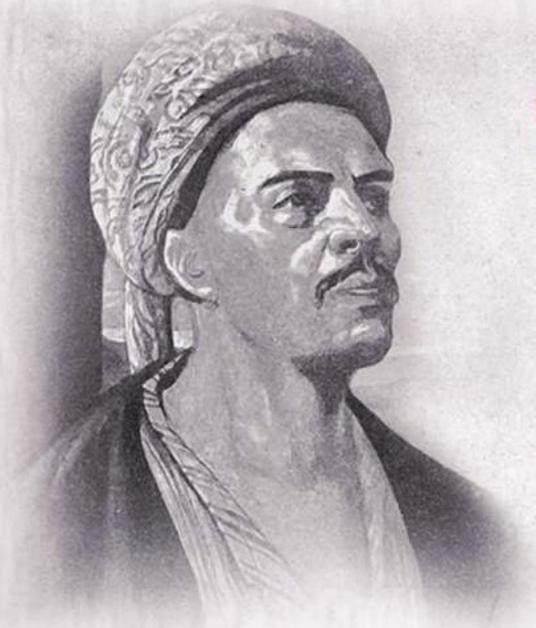

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor.

Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Alte detalii despre activitatea Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați pot fi aflate pe pagina web a instituției (www.ccdj.ro) sau pe pagina de facebook *Centrul Cultural Dunărea de Jos Galați*. Arhiva parțială a revistei se găsește pe site-ul instituției. Revista *Dunărea de Jos* este membru APLER (Asociația Publicațiilor Literare și a Editurilor din România).

Yunus Emre

UNESCO acordă o importanță deosebită aniversării și comemorării persoanelor și evenimentelor istorice cu semnificație universală din statele membre pentru a promova pacea, înțelegerea și apropierea între societăți. În contextul acestor inițiative, UNESCO a inclus și aniversarea a 700 de ani de la trecerea în neființă a lui Yunus Emre pe lista evenimentelor memoriale și a declarat anul 2021 „Anul lui Yunus Emre” în întreaga lume. Aniversarea a 750 de ani de la nașterea lui Yunus Emre a fost, de asemenea, marcată de UNESCO în 1991.

Yunus Emre s-a adresat întregii umanități, indiferent de limbă, religie și rasă, lămurind conceptele de dragoste față de om și natură, toleranță, fraternitate și pace prin poeziile sale scrise în limba turcă pură. Yunus Emre este un poet universal care a contribuit la umanismul mondial și a reușit să reunească oamenii în jurul valorilor comune.

Poeziile lui Yunus Emre, dintre care multe au fost transpuse în muzică, s-au bucurat de un interes sporit din partea artiștilor străini. Poemul său 'Haktan Gelen Şerbeti' a fost transpus în muzică de laureatul premiului Grammy Christopher Tin în 2013, iar lucrarea a fost interpretată în limba turcă de Orchestra simfonică prezidențială și corul american Jonathan Griffith.

SPÂNTEL ANDREI

APOSTOLUL ROMÂNILOR

